

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

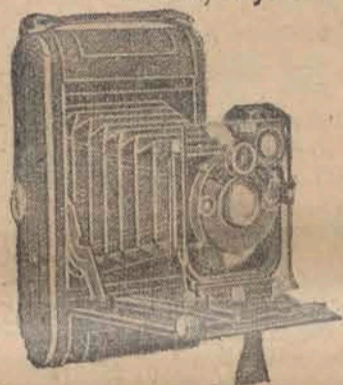
BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER
VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

GEVESTIGD
FOTOGRAFISCH ATELIER
H. THEOBALD
voorheen firma CHARLS en VAN ES & Co.
BATAVIA-SOERABAIJA.
LAAN VAN MEERDERVOORT 189A.
TELEPHOON 33770.
’S-GRAVENHAGE.

R. A. LAPPÖHN

Photographie-Artikelen

’s-GRAVENHAGE
Heerengracht 3b
Telefoon 10639
Passage 43
Telefoon 16462

SCHEVENINGEN
Palacestraat 8

NASPEURING

op elk gebied, door bekwame RECHERCHERS in binnen- en buitenland, speciaal tot het verkrijgen van bewijs voor echtscheiding. DISCRETIE VERZEKERD.

HOOFDBUREAU

VLEERSTRAAT 2 ’S-GRAVENHAGE
TELEPHOON 10764 — 32133 — 72247
DAG EN NACHT GEOPEND

HOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema (Naschrift). — Leekegedachten. — De Java-film. — Dactyloscopie voor alle Deli-koeties. — Ned.-Ind. Postzegels. — Van Week tot Week. — Persoverzicht de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Ind. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: (Amersfoort). — Mededeelingen: (I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Informatie-Bureau). — Mutaties van 23 tot 30 September.

CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, op voor hen die thans als lid toetreden tot en met ultimo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad” tot ultimo Dec. '25.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Naschrift der Redactie.

Toen de heer Tillema zijn veelbestreden, maar zeer geprezen monumentale Encyclopaedie over de hygiënische en daarmede verband houdende toestanden in den Indischen Archipel had voltooid, mocht men terecht veronderstellen dat deze onvermoeide strijder zijn taak als geëindigd zou beschouwen, het aan andere, met zijn denkbeelden instemmende, personen overlatend op het voor hem, met zeer groote financiële opofferingen bijeengebrachte materiaal voort te bouwen. Doch de schrijver van „Kromoblanda” stelde zich daarmede niet tevreden: met eerbiedwekkend doorzettingsvermogen heeft hij de kroon willen zetten op zijn eenmaal aangevangen werk, door met eigen ogen zich te overtuigen of de hem van alle zijden gestrekte en in zijn boeken vastgelegde inlichtingen over den min gunstigen gezondheidstoestand der Indische bevolking, nog immer reden van bezorgden hadden. Met dit doel ondernam hij in het vorige jaar een, geheel uit eigen middelen bestreken, hoogst vermoedende reis door den uitgestrekte Indischen Archipel.

Overtuigd dat de hr. Tillema, uitsluitend gedreven door zijne belangeloze liefde en sympathie voor de bewoners deze reis aanvaardde, verzocht Kromoblanda. Over 't vraagstuk van 't wonen in Sumatra's groote land. Deel I—V 1 en 2. 's-Gravenhage, 1922. 6 dln. 40. Met tal van platen, illustraties, tekeningen en graphische voorstellingen. (Gratis verzending).

ACCOUNTANTSKANTOOR E. D. VAN LINGE Rzn.

Afd. BELASTINGZAKEN

onder leiding van E. W. A. SNOEK
Oud-Inspecteur der Dir. Bel.

Den Haag, Wilhelminastraat 80-82, Telefoon 70922

Adviezen, Aangiften, Reclames, Verzoeken om Ontheffing

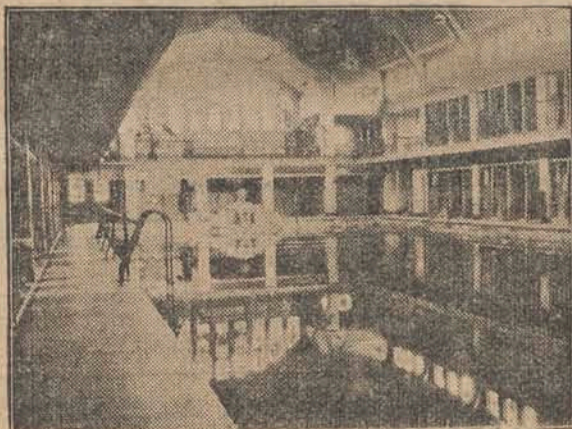
Administratie van Vermogens

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Telefoon 3739 Postrekening 69868

Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

ZWEMBADEN - KUIPBADEN - DOUCHEBADEN

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

Hoogere Burgerschool

5-JARIGEN CURSUS

(met voorbereidingsklassen.)

„Instituut Wullings”, VOORSCHOTEN

In verband met Kon. Besl. van 13 Nov. 1923 is de afd. H. B. S. in Sept. 1924 na een gemeenschappelijke 1ste, 2de en 3de klasse gesplitst in TWEE AFDEELINGEN:

a. Wis- en Natuurkundige afdeling

met het tegenwoordige Eind-Examen H. B. S. 5-jarigen cursus (art. 57b).

b. Litterair-Economische afdeling

met het Eindexamen H. B. S. 5-jarigen cursus bedoeld onder e in Art. 1 Kon. Besl. 13 Nov. 1923.

Kost- en Schoolgeld f 1800.-, f 2000.-

Tot heden slaagden:

	253	leerl. v. Eindex. H.B.S. 5-j. c.
In Juli 1924	24	„(v/d 24) „ „ „ „
In Juli 1925	21	„(„ 23) „ „ „ „

Bij de instelling van het School-Eindexamen werd het Instituut WULLINGS in 1921 aangewezen als een H.B.S. met 5-jarigen cursus overeenkomstig artikel 45-tredecies der Middelbaar-Onderwijswet

Voorschoten, Juli 1925.

De Directeur: H. WULLINGS.

VAN GULIK's Wijnhandel
 2e Louise de Colignystraat 75 Telefoon 72523
 's-Gravenhage
 Uitsluitend prima Wijnen, Whisky, Cognac
 enz., van eerste klasse huizen

M. STEINS - DEN HAAG
 Korte Houtstraat 14^a
 VERTROUWD ADRES VOOR VAKKUNDIGE
 SCHOEN-REPARATIËN
 In uitsluitend betere afwerking, zoowel genaaid als gepend
 Eerste klasse Maatwerk.

Tandarts Dr. A. KERVEL
 Frederik Hendriklaan 45
 DEN HAAG TELEF. 50122
 Spreekuur 9-3
 Belangrijk verlaagd Tarief
 bij contante betaling.

N.V. J. v. VUUREN'S HANDEL-M^{ij}
BRANDSTOFFENHANDEL
 DENNEWEG 67a TELEFOON 14427
 DEN HAAG

 Wenscht gij te ontvangen te kwaliteit brandstoffen, tegen billijken prijs en gegarandeerde maat? Bel dan op 14427.

A. SCHRÖDER & CO
 GROENMARKT 25, 26, 28
 'S-GRAVENHAGE
BEDDENMAGAZIJN
 DE „VI-SPRING" MATRAS

 HET NIEUWSTE
ZACHTE LIGGING
 TE LEVEREN IN ALLE MATEN

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Voor jongedames met diploma M. U. L. O., H. B. S. of Gymnasium bestaat gelegenheid om opgeleid te worden tot
PARTICULIER SECRETARESSE
 Spreekuur dagelijks 10-12, 2-4 en 8-9. Prospectus gratis ook voor de afdelingen
 HANDELSDAGSCHOOL, TYPEN, STENO, TALEN, BOEKHOUDEN. Instituut
SCHOEVEERS Stadhoudersplein 3, DEN HAAG
 Telefoon 52594

de redactie hem vóór zijn vertrek, de ter plaatse vergaarde indrukken te harer beschikking te stellen ter publicering in het Kol. Weekblad, aan welk verzoek hij aanstonds heeft voldaan.

We zijn en blijven hem dankbaar, dat hij ons door zijne serie „Reisbrieven" de gelegenheid heeft geschonken een blik te slaan op de huidige toestanden op sanitair gebied in de verste uithoeken van den Archipel en hebben de stellige overtuiging dat vele lezers met levendige belangstelling kennis hebben genomen van die brieven.

Evenwel, bekend met de critiek welke Tillema's Kromblanda is ten deel gevallen, was het te voorzien, dat zijne Reisbrieven eveneens tot opmerkingen aanleiding zouden geven, welwillende en opbouwende, zoowel als onbillijke en onrechtvaardige.

Tot deze laatste rekenen we een hoofdartikel „Voorlichting over Indië", in het Bat. Nieuwsblad van 31 Juli j.l., dat wij niet met stilzwijgen voorbijgaan, óók omdat het behalve den schrijver, onze vereeniging ter sprake brengt.

Zoo leest men in het bewuste artikel:

„Een groote fout heeft deze vereeniging (bedoeld is „Oost en West") begaan door de kolommen van haar orgaan (het Koloniaal Weekblad), dat juist den laatsten tijd aan leesbaarheid begon te winnen, open te stellen voor den hygiënist Tillema".

Bij deze terechtwijzing teekenen wij aan dat het Bat. Nieuwsblad onbekend schijnt te wezen met het doel onzer vereeniging; ligt het dan niet geheel in de lijn van haar streven naar toenadering tusschen Indonesiër en Nederlander, wanneer een nobel strijder voor het veelzijdige vraagstuk der volksgezondheid in Indië de gelegenheid wordt gegeven zijn stem te doen hooren in het belang der inheemsche bevolking van Indië, óók al klinkt die stem niet altijd even blijmoedig?

Verder schrijft het blad ook het volgende:

„De indruk welke dergelijk geschrijf op het lezend publiek in Holland maakt moet echter funest werken op den lust om moeders pappot te verlaten en een werkkring in de tropen te zoeken. Er spreekt uit alles de zucht de zaken door den pessimistischen bril te bekijken."

Dit verwijt aan het adres van den heer Tillema achten we in zijn algemeenheid in hooge mate onrechtvaardig; de herlezing zijner brieven schonk ons nogmaals de overtuiging dat de schr. bij het wijzen op tekortkomingen, toch evenmin heeft nagelaten voortdurend zijne volle waardeering uit te spreken over genomen maatregelen op sanitair gebied, die de bevolking ten goede zijn gekomen. Pessimisme, eenzijdigheid, overdrijving, onbevoegdheid enz. zijn helaas de bekende uitdrukkingen, welke met voorliefde door de bestrijders van T. worden gebezigd en waarmede men zijn onbaatzuchtig werk denkt teniet te doen!

Ten bewijze dat de door den hr. Tillema beschreven misstanden wel degelijk met de werkelijkheid overeenkomen, vestigen we even de aandacht op een artikel van recenten datum, geschreven door een gouvernements-geneesheer, dr. Labret²⁾, die verblijf houdt te Merauke op Zuid-Nieuw Guinee. Met het oog op de plaatsruimte moeten we ons echter bepalen tot enkele citaten uit deze van a-z in buitengewoon sombere stemming geschreven beschouwing (welke we intusschen hopen dat om der wille van „moeders pappot" niet te zeer de aandacht heeft getrokken van het lezend publiek in Holland).

„De landsreizigers wachtte hier (d.i. te Merauke) wederom een pasanggrahan van ongeveer dezelfde hoedanigheid als te Toeal (Keieilanden). De dwangarbeider, de klamboe vol

²⁾ Eene overplaatsing (van Solo naar Merauke), door Dr. H. A. J. Labret (Bulletin No. 220 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië, April 1925).

Verlofgangers,
 wanneer U zich in Den Haag en Omstreken vestigt, laat dan Uw wasch behandelen door de
 Electriche Wasch- en Strijkinrichting
VAN KUYEREN & HORSTMAN
 WINGERDSTRAAT 45 - DEN HAAG

gaten³⁾ waren wederom aanwezig. Alleen hier een mandoer, die wel voor het eten zorgen, maar aangezien deze lijdende was zekere besmettelijke ziekte, werd hiervan gezien.

Zoo spoedig mogelijk werd dan ook de terswoning betrokken, een bouwvallig gebouw, zeer landelijk buiten de kom gemeente op een grintweg met vóór en achter een moeras. Het aantal muskielen telde dan ook niet bij miljoenen, maar bij millioenen. Aangezien volgens mededeeling van bestuur geen geld er voor aanwezig was, was op eigen kosten zoover doenlijk de woning kietenvrij gemaakt".

Bij zijne klachten over de slechte watervoorziening en de mededeeling dat op zijn erf zich een bevindt met dragelijk water (afgezien van het hoge kalkgehalte) teekent de dokter o.a. aan:

„Dit is zeker een groot voorrecht, daar put met nog slechts drie andere, de enige bronnen waren waaruit de geheele bevolking zich van drink- en huishoudwater kon voorzien. Al de overige putten..... zijn zelfs in de regentijd onbruikbaar door het hooge zwavelgehalte. De drinkwatervoorziening deze streken geschiedt door het bouwen regenwatertanks. Op Merauke waren die aanwezig, doch slechts met uitzondering die van de missie, de gewapende politie en de woningen van de ambtenaren B.B. waren alle lek en onbruikbaar."

We moeten het hierbij laten; trouwens dit nige is o.i. reeds een volkomen bevestiging der weringen van den heer Tillema dat de hygiënische toestanden in de afgelegen streken van den Indischen Archipel nog nagenoeg alles te wenschen overlaten.

Neen, volgens onze meening verdient zijn hardend streven naar verbeteringen, dat eene alle menschenarbeid gebreken vertoont, maar nimmer geëvenaard, laat staan overtroffen is, algemeene waardeering dan het tot heden ten is gevallen.

Ongeacht of men de wegen door hem gevolgd de juiste vindt of niet, met bewondering, met bied moet men o.i. vervuld zijn voor het moeders pappot van den heer Tillema, de onbaatzuchtige strijder voor de belangen der bevolking van Indië.

³⁾ Wij veroorloven ons hier en lager te cursiveren (Red. K. W.).

Leekegedachten
 over de totstandbrenging van de verbinding tusschen
 Nederland en Indië door de lucht
 door
 E. L. K. SCHMÜLLING.

Onder den indruk vooral van de vlucht van Eckener over den Atlantischen Oceaan en van die van onze vliegers vanaf Schiphol naar tavia schreef ik in het „Koloniaal Weekblad" van 2 October 1924 over dit onderwerp en eindigde de woorden:

„De eerstkomende maanden houden dus heden in."

Wij zijn thans een jaar verder. Heel veel profetische stoutmoedigheid behoort er niet toe, om zulke slotwoorden te schrijven: in den sinds verstreken korten tijd is inderdaad op het gebied der Luchtvaart niet alleen gebeurd, en is er vooruitgang te constateeren, maar een die treffend en verrassend moest heeten, bovendien is zij van bijzonder belang en beteekenis voor Nederland: n.l. voor de mogelijkheid van een luchtverbinding met Oost-Indië; dat zulks ook

VERKOOPHUIS
Groot Hertoginnelaan 101
 SPECIAAL VOOR INDISCHE FAMILIES
 INGERICHT
 Bestaat ruim 25 jaar
 DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

F. BAGGERMAN Jr.

Schoorsteenvegerij „Duinoora”

Metselaar en Loodgieter

Morsestraat 6 DEN HAAG Telef. 30503

voor West-Indië geldt, zij hier slechts terloops en voor de volledigheid vermeld, want daarvoor is naar gewicht en beteekenis veel geringer.

Tot het onderwerp overgaande denke men aan navolgende feiten en ontwikkelingen:

het van 1924 op '25 sterk toegenomen luchtvervoer in Europa; de uitbreiding ook van de nachtelijke en winterlijnen met als topafstanden de regelmatige diensten Moskou—Berlijn—Londen en Parijs—Casablanca. De begin '26 te openen lijnen Weenen—Triest—Milaan—Genua—Marseille—Barcelona is een goede stap vooruit;

de in September 1925 tot stand gekomen Europa-Union van 16 luchtvaartmaatschappijen;

de Amundsen- en de Hawaiiluchten, die men als geslaagd mag beschouwen, al was het alleen maar, omdat zij van de voortzetting van verdere vluchtelingen niet hebben doen afzien en ontmoediging deden post vatten, maar integendeel spoorzetting en aanmoediging beteekenen voor spoedige verandering en voortgang met betere toerusting;

de pioniersvluchten na het midden van dit jaar van Moskou naar Tokio en van Tokio over Berlijn naar Londen, in vrij groote toestellen;

de geslaagde vlucht van München hoog over de Alpen naar Milaan, waaruit spoedig zal kunnen voortkomen eene geregelde verbinding met Milaan dus van het tot dusverre geïsoleerde Italië noordwaarts met Midden- en Noord-Europa, tenzij ze licht vervallen door den dienst Frankfort—Zürich—Milaan in 1926 te openen;

de, naar het voorkomt, ernstige voorbereiding van de geregelde verbinding van Europa met Zuid-Amerika, nl. over Dakar met Pernambuco, ongeveer 75 % van den afstand San Francisco—Hawaii;

de totstandkoming der luchtpostverbinding New-York naar San Francisco, waarvan het eerste tot Chicago (= 1400 K.M.) reeds met nachtdienst en welke laatste gestadig zal worden uitgebreid, zoodat de posttijd over de geheele lijn van ongeveer 6000 K.M. = 40 uren zal duren.

en last, echter niet leest, maar integendeel juist voor ons Land en Indië meest beteekenende: door Engeland genomen beschikking, waarbij gesloten is tot de schepping van eene luchtlijn van Kantara, vlak bij Caïro, naar de groote Noordwestelijke Britsch-Indische havenstad Karachi en welke in 1927 met luchtschepen een aanvang zoude nemen.

Deze landlijn over Bagdad—Bocsjir—Bender Abbas zou, naar het voorkomt, voor ons weinig belang gewicht hebben (en voor Engeland weinig meer), de wijze van verbindingen van het begin- en het eindpunt dier lijnen achtereenvolgens naar Amsterdam (Londen) en naar Batavia (Singapore) onveranderd bleef, dus het op dit middenstuk aansluitende vervoer middels trein en stoomschip zoude geschieden. Maar zulks zal niet het geval zijn; dit kan men om meer dan eene reden met groote stelligheid beweren. Het kan, als men tot heden reeds verkregen verbeteringen, waarvoor grotere snelheid, meerdere veiligheid, ruimer vervoersvermogen, geringere bedrijfskosten en de het tijdstip van het begin der onderwerpelijke verbinding middels luchtschepen nog te verbeteren en met goeden grond nog te verwachten verbeteringen in aanmerking neemt, wel van zelf tekend en boven allen twijfel geacht worden, dat op dat tijdstip, dus in 1927, ook eene luchtverbinding Londen—Kantara tot stand zal zijn gekomen, wellicht zelfs eene dubbele n.l. eene over Parijs—Marseille—Brindisi en de andere over Frankfort—Weenen—Constantinopel en zeer waarschijnlijk uitsluitend middels land-, dus nog niet vervoerd door watervliegtuigen. Zoodat men ziet, zal vervoer moeten worden meegewerkt door Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, België, Donaubalkanstaten, Turkije en Syrië en het zal geen gemakkelijke taak zijn, om in internationale samenwerking die 2 lijnen van vrijwel gelijke lengte als postlijnen tot stand te brengen: de eene ten

belange van Noord- en Centraal- (over Berlijn), de andere voor West- en Zuid-Europa (Marseille). Men bedenke, dat de afstanden der reeds bestaande twee langste vliegpostlijnen 7/10 en 9/10 van den afstand Londen—Kantara bedragen (zie bij a), nog daargelaten, dat er in aansluiting op deze lijnen reeds een vaste dienst zuidwaarts bestaat van Moskou naar Charkov en zelfs tot de Krim, dus aan de Zwarte Zee toe, terwijl in ernstige voorbereiding, zoo niet reeds in werking is de lijn Casablanca—St. Louis (Dakar) in Senegal. Elke der vliegwegen Londen—Krim en Londen—Dakar zijn echter langer dan Londen—Kantara, terwijl deze op zijn beurt 20 à 25 % grooter is dan die van Kantara tot Karachi.

Wat nu de voortzetting vanaf Karachi betreft, deze zal langs twee hoofdlijnen moeten geschieden. In Z.-Oostelijken zin zal zij, naar mij redelijkheidshalve voorkomt, moeten gaan over Bombay—Goa—Madras—Penang—Singapore—Java—Timor—Port Darwin—Adelaide—Melbourne, en zelfs tot Nieuw-Zeeland toe. Het overvliegen van den Golf van Bengalen en van de zee tusschen Australië en Nieuw-Zeeland, beide van ongeveer gelijke lengte, kan, gezien den ongeveer dubbel zoo grooten afstand Californië—Hawaii-eilanden, geen onoverkomelijk bezwaar, laat staan eene verschrikking of fantastisch denkbeeld meer heeten, vooral als men, het zij herhaald, den gestadigen en vrij snellen, daarbij veelzijdigen vooruitgang in technischen en constructieven zin in het oog houdt; nog gezweven van het gunstige feit, met betrekking tot den in deze meest belangrijke Golf van Bengalen, dat de vlucht daar overheen onderbroken zou kunnen worden op eene der Andamanen; zulks zoude allicht of vooral gerechvaardigd kunnen heeten met het oog op de betrekkelijk dicht daarbij gelegen hoofdplaatsen Rangoen en Bangkok. Als zijtakken van Karachi—Melbourne, 35 à 40 % langer dan Londen—Karachi, kunnen worden aangemerkt: de afzonderlijke aansluitingslijnen Madras—Colombo, Penang—Saigon, Penang—Deli (en verder met spoor en auto naar Sabang en Padang), Singapore—Palembang—Batavia per vliegtuig en van deze plaatsen verder op de gewone wijze, want de hoofdlijn zal van Singapore rechtstreeks naar Soerabaja moeten verlopen. De aansluitingen op Freemantle, Perth, Kalgorlie zullen wel op de gewone wijze, die op Sydney en Brisbane daarentegen door de lucht plaats hebben, ook, omreden de eventuele aansluiting door de lucht naar Nieuw-Zeeland vermoedelijk ook vanuit Sidney zal moeten geschieden en niet vanaf Melbourne. De tweede lijn zal vanaf Karachi verlopen over Delhi, Agra, Allahabad, Calcutta, Mandalay, Hanoi, Canton, Hongkong, Shanghai en wellicht naar Nagasaki en Tokio, terwijl ook eene voortzetting naar Hankau en Manilla mogelijk en wenschelijk zal kunnen blijken. De laatste twee zullen hoogstwaarschijnlijk de eindpunten zijn, daar het noordelijk aansluitende vasteland, wellicht zelfs met inbegrip van Japan, zal behooren tot de bedieningsfeer der in ernstige voorbereiding genomen luchtlijn Londen—Moskou—Irkoetsk—Wladiwostock; volgens de N. R. Ct. van 19/9 zijn er voor den afstand Tokio—Berlijn thans reeds slechts 65 vliegtuigen, dus ruim 24 dag noodig geweest, zoodat de feitelijke duur dezer kolossale reis in geregelde dienst niet meer dan 7 dagen zal behoeven te bedragen.

De lijn Karachi—Hongkong (slechts 11 % langer dan Moskou—Londen) lijkt op het eerste gezicht, of er voor het eerst van hoorende, wel wonderlijk en zelfs onmogelijk toe, maar, bezien in het licht van de ernstig voorbereide verbinding Wladiwostock—Moskou, die 100 % langer is, terwijl de bestaande lijn Moskou—Londen slechts 17 % korter is, kan zij volstrekt niet zoo onmogelijk heeten, tenzij de bergen, of juist, de gebergten een hinderpaal en onoverkomelijk bezwaar zouden blijken te vormen; alsdan zoude men echter langs een meer zuidwaarts uitbochtenden omweg door Achter-Indië

De lijn Karachi—Hongkong (slechts 11 % langer dan Moskou—Londen) lijkt op het eerste gezicht, of er voor het eerst van hoorende, wel wonderlijk en zelfs onmogelijk toe, maar, bezien in het licht van de ernstig voorbereide verbinding Wladiwostock—Moskou, die 100 % langer is, terwijl de bestaande lijn Moskou—Londen slechts 17 % korter is, kan zij volstrekt niet zoo onmogelijk heeten, tenzij de bergen, of juist, de gebergten een hinderpaal en onoverkomelijk bezwaar zouden blijken te vormen; alsdan zoude men echter langs een meer zuidwaarts uitbochtenden omweg door Achter-Indië

De lijn Karachi—Hongkong (slechts 11 % langer dan Moskou—Londen) lijkt op het eerste gezicht, of er voor het eerst van hoorende, wel wonderlijk en zelfs onmogelijk toe, maar, bezien in het licht van de ernstig voorbereide verbinding Wladiwostock—Moskou, die 100 % langer is, terwijl de bestaande lijn Moskou—Londen slechts 17 % korter is, kan zij volstrekt niet zoo onmogelijk heeten, tenzij de bergen, of juist, de gebergten een hinderpaal en onoverkomelijk bezwaar zouden blijken te vormen; alsdan zoude men echter langs een meer zuidwaarts uitbochtenden omweg door Achter-Indië

De lijn Karachi—Hongkong (slechts 11 % langer dan Moskou—Londen) lijkt op het eerste gezicht, of er voor het eerst van hoorende, wel wonderlijk en zelfs onmogelijk toe, maar, bezien in het licht van de ernstig voorbereide verbinding Wladiwostock—Moskou, die 100 % langer is, terwijl de bestaande lijn Moskou—Londen slechts 17 % korter is, kan zij volstrekt niet zoo onmogelijk heeten, tenzij de bergen, of juist, de gebergten een hinderpaal en onoverkomelijk bezwaar zouden blijken te vormen; alsdan zoude men echter langs een meer zuidwaarts uitbochtenden omweg door Achter-Indië

Garage en Stal „WITTEBRUG”

M. TH. VAN 'T SANT
Badhuisweg 245 - Tel. 03535 - Den Haag

Luxe Auto-Verhuuronderneming, ook per maand
Rijpaarden per uur f 2.50, per maand f 100.—
Pension Stalling paarden . . . f 2,75 per dag

MELKINRICHTING DER VEREENIGDE — ZUIVELBEREIDERS —

Badhuisgade 5 Scheveningen

levert U tegen concurrerenden prijs prima kwaliteit Melk en Zuivelproducten. Probeert U eens onze Prima Roomboter, de kwaliteit zal U bevallen!

Deze artikelen dagelijks versch aan huis bezorgd.

Kwekerij STUIJVESANT

TEL. 70747 DEN HAAG TEL. 70747

Tuinaanleg - Leveranties
Benodigdheden - Teekeningen
Begrotingen kosteloos

PLANTEN, ENZ. TE BEZICHTIGEN OP DE
KWEKERIJ STUIJVESANTSTRAAT No. 100

Firma JANUS & Co.

Laat U
voordeelig installeeren

door
P. B. v. MOORSEL & Co.

Kerkplein 11-12 DEN HAAG Torenstraat 5
TELEFOON 12898

BEDDEGOED

Gegarandeerd zuivere vulling

Ruime keuze

KARPETTEN

Maison ELEGANTE

Dameskleeding

CHIQUE Coupe
APARTE Modellen
NOUVEAUTÉ's
voor de billijkste
prijzen

OOK MODERNISEEREN

Celebesstraat 32 - DEN HAAG - Tel. 13885

Haagsche Glazenwasscherij „Duinoord”

Schuytstraat 57 : DEN HAAG : Tel. 34644
FABRIEK VAN JALOUZIEËN, MARQUISEN
EN ROLLUIKEN

Levering van alle soorten Timmerwerk

Reparatie-Inrichting H. B. M. WEIJERS

van Speijkstraat 164 Den Haag

ALLE VOORKOMENDE REPARATIES
TEGEN ONDERSTAANDE PRIJZEN:

H. Zol. en Hakk. f 2.25	D. Zol. en Hakk., f 1.50
Heeren Zolen. . . f 1.50	Dames Zolen . . . f 1.10
Heeren Hakken . f 0.75	Dames Hakken. . f 0.40
Kinderwerk naargrootte	Gen. werk f 0.50 hooger

164 VAN SPEIJKSTRAAT 164
TUSSCHEN VAN DIEMENSTR. EN TASMANSTRAAT

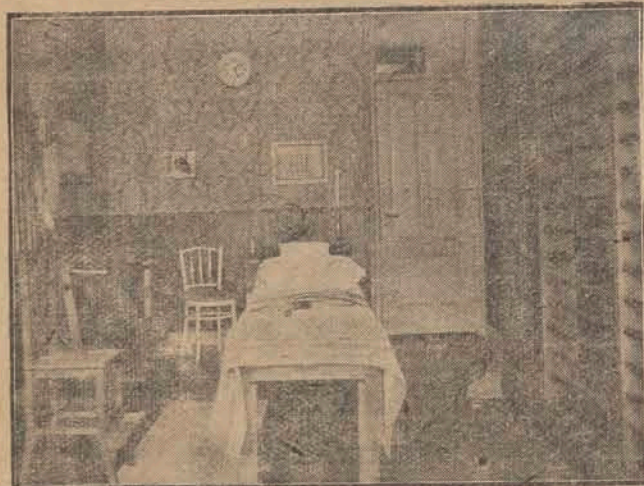

Gerronvé
Leist

**TAFELGEREI
en SERVIEZEN**

Vraagt Prijscouranten

Fa G. v. WILLEGAN & ZN
HAVENKADE 4-6 TEL. 50844
SCHEVENINGEN

INRICHTING VOOR HEILGYMNASTIEK EN MASSAGE
DUNKLERSTRAAT 70 - DEN HAAG - TELEF. 32191.
Spreekuur dagelijks 2-3 uur.
Mevr. J. H. SIKEMEIER geb. Hermine Coeland.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. 34947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

MEISJESSCHOOL voor L. O. en (M.) U. L. O. der VEREENIGING VAN SPEYKSCHOOL

Van Speykstraat 34 - 's-Gravenhage

OPLEIDING voor H. B. S., Gymnasium en Lyceum. Aansluiting bij de 3e klasse H. B. S. uit de 3e Muloklasse. Opleiding voor Eind-Examen Mulo A en B. Prospectus en 12de jaarverslag op aanvraag. Spreekuren op Maandag en Vrijdag van 3-4 uur. De Directrice G. W. RUINEN

het einddoel moeten bereiken en, naar gehoopt, zullen er ook geen meteorologische bezwaren van ernstigen aard tegen bestaan (lange perioden van zware stormen, hevigen regenval e. d. m.). Voorts zie men niet voorbij, dat er binnenkort eene verbinding tusschen het Voor- en Achter-Indische spoorwegnet ten N. O. van Calcutta zal tot stand komen; dat kan een onwillekeurige voorlooper heeten.

Evenals voor de lijnen Londen—Kantara is, in afwijking van de zuiver Britsche onderneming voor het middenstuk Kantara—Karachi, voor de gedeelten Karachi—Port Darwin (want voor het Australische gedeelte, dat bij deze plaats begint, geldt zulks niet) en Karachi—Hongkong internationale medewerking noodig en wel van Nederland, Frankrijk, Siam, China, c.q. de Vereenigde Staten en Japan.

Wat zal, aangenomen dat tegelijk met of kort na de inwerkingbrenging van de lijn Kantara—Karachi, ook de stukken Londen—Kantara en Karachi—Singapore—Port Darwin geopend worden, daarvan het nut en goede gevolg zijn? Gelijk vanzelf spreekt: tijdsbesparing door verkorting van den posttijd. Men kan veilig aannemen, dat deze dadelijk van gemiddeld 23 voor Amsterdam—Batavia zal teruggaan tot 15 à 16 dagen. Maar zulks geldt alleen voor den aanvang, want de tendenz zal zijn, dat hij zal verminderen: deels als gevolg van den geleidelijk uitgebreid wordenden nachtdienst, deels door de verbetering der vliegtuigen, deels door verbetering van vliegvelden en den waarnemings- en voorspellingsdienst van het weer e. d. zal de posttijd betrekkelijk spoedig kunnen teruggaan tot minder dan 9 dagen.

Hoe behoort nu Nederland tegenover deze even merkwaardige als zeer reëel-nabije ontwikkeling van dit vervoer voor passagiers, post en pakketgoederen te staan? Het antwoord kan kort zijn: in wijze belangstelling gepaard met de overtuiging van het verplichtzijn tot ernstige, maar tevens redelijke medewerking. Dit zij standpunt en richtsnoer, en stellig althans voor de naaste toekomst. Met dit vereischte nu acht ik in strijd het streven van het Comité-Treub, dat in zijn oproep geld bijeen poogt te zamelen voor een tweetal vliegtuigen, waarmede men eene verbinding tusschen Nederland en Indië poogt tot stand te brengen: dit moet een niet wijs en slecht doordacht pogen worden geheeten; het is ontijdig begonnen, men is er te vroeg mee en ik acht het tot onvruchtbaarheid en mislukking gedoemd: het zou geldverspilling beteekenen, al was het alleen maar, dat — andere argumenten voorbijgaande — eene kleine mogendheid, dus met uiteraard beperkte middelen, vooral ook in een tijd van snellen technischen vooruitgang, er meer dan eene groote, toe verplicht is om „de kat uit den boom te kijken” en niet in zekeren zin „haantje de voorste” te willen spelen bij de groote kans van spoedige verachterlijking en veroudering van vliegtuigen, hoe achtenswaardig en volmaakt zij ook op het tijdstip hunner aflevering mochten geweest zijn.

Wij moeten ons dus niet inbeelden van, althans voorloopig, door eigen krachten tot stand te kunnen brengen eene alleszins deugdelijke, zuiver Nederlandsche luchtverbinding tusschen Europeesch en Tropisch Nederland en daarom moeten wij er ook nog niet naar streven, althans voorloopig niet. Dit zou zijn een noodlottig verder springen dan de polsstok lang is en voorts geheel overbodig. Daarentegen moeten wij wel ons best doen voor de vervulling onzer gedeeltelijke taak in samenwerking met de overige belanghebbende naties en daarbij kunnen wij, gezien de vool door Nederland tot dusverre meegestreden in het internationale orkest, eene zeer eervolle rol spelen, maar die,

hoe veel beperkter ook, van ons toch genoeg en arbeid zal eischen, voor ons zorgen en plien te over zal opleveren. Die vervulling denk ik op deze wijze:

Wat het gedeelte Londen—Kantara betreft, loof ik, dat daarbij voor Nederland, in elk geval den aanvang, geene mogelijkheid tot medewerking zal bestaan; het vervoer van de passagiers en stukken naar Londen, c.q. naar Parijs en wel om ze aldaar over te geven aan de vliegtuigen hoofdlijn naar Kantara, kan men bezwaars „nieuwe medewerking” noemen; zulks is op hoogst aan te merken als verruiming van den reeds bestaanden werkkring. Iets anders zou het reeds zijn, indien de Nederlandsche vliegtuigen zouden vliegen tot Marseille of Weenen of zelfs bij beurtregeling b.v., eens per week geregeld Kantara vlogen, dus ongeveer op de wijze als de mailbooten en die op hunne beurt geregeld ook Nederlandsche passagiers, maar vooral poststukken in internationaal verkeer medenemen. Dit is niet zoo bevreemdend zijn, daar onze hoogstaande en omzigtige vliegtuigindustrie zich tot den bodem van de daartoe vereischte luchtschepen ten bekwaam heeft getoond, terwijl het ook aan het vliegen die taak berekende personeel niet zal ontbreken. Vliegtocht naar Indië bewijst zeer veel omtrent de hooge peil onzer „doode en levende weermiddelen” in deze, waarbij nog komen de sindsdien — kan wel zeggen onophoudelijke — vorderingen verbeteringen in het vliegtuigwezen aangebracht. Daardoor kan het met steeds grooter gemak en doeltreffendheid aan de gestelde eischen beantwoord en ook aan nieuwe en zwaardere blijven voldoen.

Als het dus de bedoeling mocht zijn, om thans reeds stappen te doen voor den bouw van vliegtuigen voor het veel beperkter doel, n.l. voor verbinding Londen—Kantara, dan verdient zij alleszins toejuiching en steun; dit is een geene en redelijk streven, waaraan zelfoverschatting, velachtigheid en grootdoenerij vreemd is, mits de zekerheid hebbe, dat er van de zijde van het Britsche Rijk geen bezwaar tegen is, c.q. er geen ernstige bezwaren van anderen aard zich tegen zetten. Hetzelfde, maar in nog meerdere mate veel meer dwingend, geldt voor onze medewerking op het traject Karachi—Melbourne. „Meer dan gend”, omdat het betrekkelijke deelstuk Singapore—Timor—Port Darwin, dat voor onze rekening komen, nagenoeg geheel binnen ons territorium gelegen in kennelijke tegenstelling met het reeds 40 % langere stuk Londen—Kantara, dat bijna zijn geheel „exterritoriaal”, n.l. onnederlandsch is.

Wil de in Augustus opgerichte „Soerabajasche Vereniging ter bevordering van het luchtverkeer” als eerste en voornaamste deel van hare taak, het streven concentreren op de totstandbrenging eene deugdelijk werkende en aan hooge internationale eischen van het wereldluchtverkeer beantwoordende luchtlijn Singapore—Port Darwin, dat, als het verlangd wordt, wij paraat en „bij de pinken” zullen zijn gebleken, dan kan ook met dit streven niet anders dan van hartelijken stemmen en het zeer waardeeren: want dat is zeer redelijks, vruchtbaars en veelbelovends. De die Vereniging en het Comité-Treub kunnen werken ter bereiking van dit doel, zoodat te beter. Zou in organieken groei en als zich op de noodzakelijkheid eene Nederlandsche luchtdienst min of meer dus als tegenhanger van die van Londen—Kantara — van Singapore naar Madras of van Singapore over Sabang naar Colombo kunnen tot stand gebracht worden, dan is zulks ook zoodat beter, maar tevens eene zaak van latere zorg daarvan wordt hier alleen als eene toekomstmogelijkheid volledigheidshalve gewag gemaakt. Of verre of nabije toekomst geldt, daarover is het mogelijk zelfs maar gissingen te maken.

Is het echter eenmaal zoo ver, dat de nationale driekleur zich op de geregeld daarheen vliegende

Fa. L. J. J. HAZELZET

Slachthuisakade 1 — DEN HAAG — Tel. 10957

ANTHRACIETNOOTJES

In papieren, stofvrije verpakking, Stof- en Steenvrij; verzegelde sluiting; geen kolenbergplaats; gemakkelijk hanteerbaar. — VRAAGT PRIJSCOURANT.

ONROESTBAAR STAAL

Tafel-, Dessert- en Fruitmessen worden niet meer aangetast door azijn, mosterd, fruit, enz. Messenplank onnoodig. Alleen afwassen. Voordeelige prijzen

Het Ideaal voor de Tropen
FONDERIE'S STAALWARENHANDEL

Gevestigd Ao. 1839 Achterom 17, Den Haag Tel. 13602
Alle Staatwaren in de grootste sortering verkrijgbaar

Official **Ford** Dealer

THE UNIVERSAL CAR

Reinkenstraat 1 K **Garage „Hamim”, H. Wegerif** Den Haag, Tel. 34215
Service - Automobielen-Onderdeelen

tschepen te Kantara en Colombo zal vertoonen, is het m.i. nog tijd genoeg om na te denken over de mogelijkheden, om ook voor het tusschen- tusschen Colombo—Kantara een Nederlandschen lucht- dienst te scheppen. Ik wil niet zeggen, dat het nog heel lang zal moeten duren, alvorens dit tijd- zoude zijn bereikt, maar wel, dat er nog heel veel gedaan en gewerkt, geschreven en gewre- ven en gesproken moet worden eer 't zoover is. Zoals bij zoovele dingen geldt hierbij 't gebod van twee stappen tegelijk te doen, maar slechts één stap voor stap vooruit te gaan, op straffe van om- vallen en ernstige ongelukken of teleurstellingen. Het locht om bijzondere redenen van meteorologische aard, zooals te langdurige perioden van zware re- gens of kenteringstormen e.d. 't zuidelijk deel van den Golf van Bengalen 'n hinderpaal vormen voor 'n luchtpostbedrijf, dan ware de verbinding van Ma- labar of Colombo naar Sabang of Penang door een varenden stoomer te bewerkstelligen, wat wel- het nog vlugger is dan per vliegtuig noordwaarts den Golf van Bengalen heen over Rangoen, als onze vliegers hebben gedaan. Over deze en van andere onderdeelen van het onderwerp men beschikken over de groote ervaring en kennis van zaken bij de militaire en maritieme dienstvaart.

Ik moge wederom sluiten met de woorden: De toekomst is veel belovend en voor Nederland koloniale mogendheid zeer belangwekkend.

22 September 1925.

De Java-film.

Woensdag 23 September j.l. had te Amsterdam het Rembrandt-theater eene Eere-vertooning van de prachtige Java-film waarvan, kort te- voren, hier in den Haag een proefvoorstelling was gehouden voor prof. Treub en andere genoodigden. Deze Eere-vertooning, waarvoor talrijke uitnoo- dingen waren verzonden, ging uit van de Direc- tie van genoemd theater in vereeniging met de af- deling van „Oost en West” te Amsterdam, welke Secretaris de heer Petit, een ijverig aandeel gepo- nent had in de voorbereiding, inzonderheid wat be- treft de reclame voor de Vereeniging.

Na een welkomstwoord van den Directeur en een korte rede van den Secretaris der Vereeniging „Oost en West”, die de betekenis schetste van de Java- film en de Directie een woord van hulde en dank richtte voor haar ondernemen, ging aan de vertoo- ning der Java-film nog vooraf een dansdemonstra- tie van den heer Hardjodiringgro, een Cambodja- nische en de vertelling van Saidja en Adinda door Dr. Royaards.

Dactyloscopie voor alle Deli-koelies.

Naar de „Java-Bode” verneemt, hebben de A.V.R.O.S. en de Deli Planters-Vereeniging beslo- ten een dactyloscopische centrale voor alle koelies van de ondernemingen in Deli in te richten. De bedoeling is in de eerste plaats op de kanto- ren van de D. P. V. te Semarang en Hongkong en die van de A.V.R.O.S. te Soerabaja, Semarang en Meester Cornelis, vingerafdrukken van alle aan- nemende koelies — volgens het tienvingerig systeem — te doen nemen op daarvoor ingerichte formulie- ren. Dit zou dan in drievoud moeten geschieden. Een exemplaar zou bestemd zijn voor de centrale van het gouvernement, een voor de politie te Me- ran en een voor het eigen kantoor.

Ten einde de zaak behoorlijk in te richten — en gaat hier ook om het successievelijk dactylos- copieeren van de ongeveer 200.000 reeds in dienst zijnde koelies, zoodat er heel wat organisatie en arbeid aan de invoering is verbonden — hebben

de beide vereenigingen zich gewend tot het dacty- loscopisch bureau van het gouvernement te Welte- vreden om advies.

Bovenstaand berichtje, overgenomen uit de „Nieuwe Rotterdamsche Courant”, deed mij uit- voering geven aan een reeds lang gekoesterd voor- nemen, namelijk de wenschelijkheid te betoogen van onderwijs in de dactyloscopie aan de onder- wijsinrichtingen, waar jongelieden opgeleid worden voor werkzaamheden in Indië, zoowel wat het amb- telijke, meer in het bijzonder justitieele en bestuur- lijke, alsook wat het landelijke en militaire betreft.

Ik had namelijk korten tijd geleden door toeval- lige omstandigheden een onderhoud met den Heer W. H. F. Engelen, politieleeraar met eene binnen- en buitenlandsche ervaring, wonende Bleekerslaan 8a, Rijswijk en wist deze mij van de voordeelen van de kennis der dactyloscopie te overtuigen. Doel dezes is dan ook de hiervoren genoemde onderwijs- inrichtingen hierop te wijzen en diene ter informa- tie, dat genoemde heer een boekje over zijne func- tie schreef, dat hij bij aanvraag zeker gaarne zal toezenden.

F. VAN PESKI.

Ned.-Indische Postzegels.

Wellicht kunnen postzegelverzamelaars met het navolgende berichtje hun voordeel doen.

Het hoofd van het bedrijf der postieren in Indië deelt mede, dat de ondervolgende Nederlandsch- Indische postwaarden, van emissies voorafgaande aan de laatste, voor zoover die waarden niet reeds bij vorige beschikkingen buiten omloop zijn ge- steld, na 1 Januari 1926 niet meer gangbaar en waardeloos zullen zijn voor de kwijting van porten en rechten, welke door de postadministratie ge- heven worden:

- 1e. alle frankerzegels, zijnde de laatste emissie voor de zegels met cijferteekening die van 1912 (cijfer geplaatst in een ongekleurde eclips) en voor de zegels met de beeltenis der Koningin, die van 1913 (voor zegels tot en met 40 cent: buste der Koningin naar rechts met als achtergrond een oceaan met stoomschip en voor zegels van 50 cent en hooger: buste der Koningin naar links met palmland- schap);
  - 2e. alle postzegels, zijnde de laatste emissie die van 1913 (zegels in éénkleurendruk met het woord „cent”);
  - 3e. alle briefkaarten en verhuiskaarten, zijnde de laatste emissie die van 1913 (cijferteekening, cijfer geplaatst in een ongekleurde ellips);
  - 4e. alle briefomslagen, zijnde de laatste emissie die van 1916 (beeltenis der Koningin naar rechts).
- Voorts worden op 1 Januari 1926 definitief buit- ten gebruik gesteld alle frankerzegels van ½, 15, 17½ en 22½ cent, de portzegels van 30 cent, de ge- zegelde briefomslagen van 10, 17½ en 22½ cent, de enkele briefkaarten voorzien van één zegelafdruk van 5 cent, de dubbele briefkaarten met twee ze- gelafdrukken, elk van 5 cent en op 1 October 1925 alle postzegelboekjes.

Van Week tot Week.

22—28 SEPTEMBER.

Inlandsche grondrechten. In de Javasche Courant van 14 Augustus (No. 65) is afgekondigd een ordon- nantie nopens de rechten der Inlandsche bevol- king in de in Zuid-Sumatra gelegen gewesten Lam- pongsche Districten, Palembang en Benkoelen.

Indisch Genootschap. Op Vrijdag 9 Oct. houdt Prof. Mr. J. C. Kielstra voor de leden van het Indisch Ge- nootschap te 's-Gravenhage eene voordracht over het onderwerp: *De economische vooruitzichten in Suriname.*

Haagsch Instituut voor Handelsopleiding
 AZALEASTRAAT 51 — 's HAGE

Mondelinge en schriftelijke cursussen
 Boekhouden voor examens en practijk - Staats-
 huishoudkunde en Statistiek M.O. - Staatsinrich-
 ting M.O. - Nederl., Fransche, Duitsche
 en Engelsche correspondentie
 Methodisch spreken.

UITSLUITEND BEVOEGDE LEERKRACHTEN

POSTZEGELEXPOR
 D. W. BRANTSEN
 Frankenstraat 41 - Den Haag - Telef. 53529

Zichtzendingen uitsluitend volgens mancolijst.
 Verlangt vanaf September a.s. mijn gratis maandel.
 Offertenblad met vele gelegenheidsaanbiedingen.

Ontbreekt het U aan gelegenheid onze Koloniën te bezoeken, neem dan een abonnement op het rijk geïllustreerde Maandblad

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw

Abonnementsprijs 20 Gulden per jaargang
 Directie en Adm. Nobelstraat 20, Den Haag

MAISON DROUOT
 Fred. Hendrikl. 85
 Telefoon 52379
 DEN HAAG

Woning- Inrichting

Beleefd noodigen wij U uit tot een bezoek aan onze Magazijnen en Modelkamers

DAMES-
 HERSTELLINGSOORD, INTERNAAT EN EXTERNAAT

Heilgymnastiek - Massage
 Diverse methoden van geneeskrachtige baden
 Voorkoming en opheffing van obstructie bij de periodieke circulatie

HUIZE „ILEX” (— bij de —) RIJSWIJK
 Spreekuren van 1—2 of volgens afspraak
 Directie: HAGE Telefoon RIJSWIJK 156

Maison H. SIMONS
 's-Gravenhage.

MANTELHUIS
 HEULSTRAAT 13, n. „Oost en West”

JAPONNENHUIS
 NOORDEINDE 17a

Uitsluitend betere Confectie
 Voordeelige prijzen!

Gepantserde Hut- en Ruimkoffers
 in alle maten

TEVENS REPARATIE-INRICHTING
 Speciaalhuis in alle soorten Honden-artikelen
 Honden-brood en -geneesmiddelen

WILH. TOONEN - DEN HAAG
 3 GOUDSBLOEMLAAN t/o Postkantoor

Haarlem en Omstreken.

Fa Th. A. KLINKHAMER
APOTHEKER

KONINGINNEWEG 69, hoek Jordensstraat - HAARLEM
TELEFOON 1596

Allop. en Homoeop. Geneesmiddelen
Verbandstoffen, Specialité's
Bronwateren (Natuurlijk en Kunstmatig)
Zeer spoedige bezorging
VERZENDING NAAR INDIË ONDER GARANTIE

Firma ANT. CASSEE & ZOON

Woninginrichting

KERKPLEIN 10-12 TEL. 22260
BLOEMENDAAL

Haarlemsche Begraffenis-Onderneming

R. Smink

Kinderhuisvest 29-33 Haarlem

Eigen Rouw- en Volgauto's

Speciaal Adres voor Crematies

GEZ. VAN DEN HAAK

HAARLEM · KINDERHUISVEST 27 · TEL. 10118

OPGERICHT ANNO 1881

FIJNWASSCHERIJ

BEHANDELD:
BOORDEN · OVERHEMDEN
BLOUSES en JAPONNEN
IN ALLE STOFFEN
TAFELGOED en GEHEELE WASSCHEN

STOEL'S

WONINGBUREAU
BLOEMENDAAL

VRAAGT GRATIS WONINGGIDS EN INLICHTINGEN

W. C. BERGISCH

Bandagist

Nassastraat 12RD. - HAARLEM - Tel. 11288

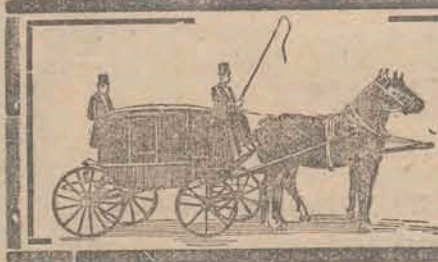
Gomestibles- en Delicatessenhandel

JACQUES PIJL, Cuisinier

BLOEMENDAAL

Bloemendaalsche Straatweg 28-30 Telef. 22262

Zijweg 22 OVERVEEN Telefoon 2095

's-Gravenhaagsche Begraffenis-Onderneming

C. LOOIJE, Tasmanstraat 57, DEN HAAG

Telefoon 33788 - Postrekening 46391

De pest op Java. In de week van 2 tot 8 Augustus zijn op Java in totaal 167 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 11, Magelang 3, Jogjakarta 2, Soerakarta 3, Bojolali 36, Klaten 54, Sragen 14, Kendal 2, Pekalongan 4, Tegal 6, Poerbolingo 31.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de rechtswetenschap (Indisch recht), na verdediging van een academisch proefschrift, getiteld Indonesische Sawah-verpanding, de heer mr. R. Ng. Soebroto, geboren te Pasoeroean (Oost-Java). — Candidaatsexamen Indische letteren de heer K. A. H. Hidding.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Ing. examens Koloniale landbouw de heeren H. J. A. Hendriks en W. Wepf.

Het Van Heutsz-Monument. De Verkeers-Commissie te Amsterdam heeft, naar het Hbid. meldt, aan B. en W. geadviseerd veranderingen te doen aanbrengen ten opzichte van het Museumplein aldaar. Het voorstel beoogt tusschen het IJclubterrein en het Rijksmuseum een vrij groot plantsoen aan te leggen, waarin een ruime vijver. In dat plantsoen zou dan plaats worden gereserveerd voor het te stichten Van Heutsz-monument, dat men aanvankelijk in het nieuw aangelegde perk bij het Leidscheboschje wilde plaatsen.

Door den dienst van P. W. zal het voorstel, vooral gedaan in het belang van het verkeer, nader worden bezien.

Overschot op de Indische Begroeting. Verwacht wordt een begroetingsoverschot voor de landsbedrijven, samengesteld als volgt: 14 ton mijnrijns, 14 miljoen Bankatin, drie ton P.T.T.-dienst, 7½ miljoen staatsspoor. (Aneta).

Oudheidkundig onderzoek op Bali. De heer dr. W. F. Stutterheim, die als ambtenaar ter beschikking gesteld was van den chef van den Oudheidkundigen Dienst ter beoefening der Inlandsche zaken, is, op verzoek van het lid van den Volksraad Soekawati, den Poenggawa te Glanjar, eiland Bali, naar Bali vertrokken om de oudheden aldaar te onderzoeken. Hij heeft belangrijke resultaten geboekt. (Aneta).

De Borneo-expeditie. De voorzitter van de Borneo-expeditie te Batavia heeft een telegram ontvangen, dat alle leden 8 dezer bijeen waren in het prauwenbivak te Long Petak. Alles was wel. (Aneta, 25 Sept.).

De maildienst naar Indië. De directie van den Rotterdamschen Lloyd deelt mede dat, samenvallende met de indienststelling van het nieuwe motor-mailschip Indrapoera, eenige verandering in den maildienst naar Nederlandsch-Indië zal worden gebracht.

Met behoud der geregelde 14-daagsche afvaarten, zal de dienst in den vervolge worden waargenomen door 7 schepen, t.w. de Indrapoera, Slammat, Patria, Insulinde, Tjerimai, Tambora en Tabanan, waar dit voorheen door 8 schepen geschiedde.

In verband daarmee is het noodzakelijk gebleken, den vertrekdatum van Rotterdam op Woensdag te stellen, dien van Marseille op Vrijdag.

Deze nieuwe regeling gaat in met het stoomschip Slammat, 13 Januari van Rotterdam vertrekkend.

C. van der Bijl †. Te Nijmegen is overleden de heer J. M. C. van der Bijl, oud-officier van het Oost-Indische leger.

Commissie zoneclips Sumatra. De minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen heeft goedgevonden:

1e. aan de eclips-commissie der Koninklijke Academie van Wetenschappen opdracht te verlenen om, buiten bezwaar van 's rijks schatkist, een wetenschappelijke expeditie uit te zenden naar Zuid-Sumatra tot waarneming van de totale zonsverduistering op 14 Januari 1926;

2e. te bepalen, dat deze expeditie zal bestaan uit de volgende leden:

dr. A. Pannekoek, lector voor de sterrenkunde aan de gemeente-universiteit te Amsterdam;

dr. W. J. H. Moll, lector voor de natuurkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht;

dr. M. Minnaert, observator aan het Heliophysisch Instituut der Rijksuniversiteit te Utrecht;

dr. J. van der Bijl, observator voor de sterrenkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht;

meij. J. C. Thoden van Velzen, doctoranda in wis- en natuurkunde aan de gemeente-universiteit te Amsterdam (assistente). (Stct.).

M. Willemstijn †. Te Wageningen is op 84-jarigen leeftijd overleden de heer M. Willemstijn, oud-koninklijk Hoofd-Intendant van het O.-I. leger, ridderorde van den Ned. Leeuw, A. M., E. B. K. en O. R. N.

Theefabriek afgebrand. De theefabriek Boekanegara de afdeeling Krawang, waarvan eigenaresse is Mij. tot Exploitatie van de Pamoeokan- en asemlanden, is totaal afgebrand. De oorzaak den brand is onbekend. De schade bedraagt f 200.000. (Aneta, 22 Sept.).

De nood der Zending. De besturen der Samenwerkende Zendingcorporaties te Oegstgeest deelen mede:

Het op 1 September geschatte tekort blijkt lager te zijn dan ondersteld werd, terwijl in de eerste helft van deze maand door geringe ontvangsten de achterstand zóó toegenomen is, dat het tekort op de raming f 275.000 overschreden heeft.

Als dus inderdaad bij de vrienden der Zending het verlangen aanwezig is om er toe mede te werken dat het voor dit jaar benodigde bijeenkomsten en de Samenwerkende Corporaties dit jaar zonder tekort zullen sluiten, zal allerwege krachtig hulp geboden moeten worden.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisnijverheid

Sumatra-Tentoonstelling in het Museum voor het Onderwijs te 's-Gravenhage.

Het 's-Gravenhaagsch stedelijk „Museum voor het Onderwijs“ *) is een zeer nuttige instelling ten bate van het aanschouwelijk onderricht der jeugd, waarvoor door vele scholen gebruik wordt gemaakt. Verblijvend is, dat er ook met betrekking tot Oost- en West-Indië, waarvan de kennis bij het Nederlandsche volk nog tijd zeer veel te wenschen overlaat, veel te zien en te leeren valt op een prettig onderhoudende wijze, ook ouderen, den kinderschoenen ontwassenen, bemoedigen kan. Zoo is er thans een goede overzichtelijke Sumatra-tentoonstelling georganiseerd. Als aanhef van den catalogus schrijft de Directeur van het Museum, Dr. Elias, o.m.:

„Als onderwerp voor de Tentoonstelling van Sumatra is gekozen een gedeelte van Midden-Sumatra, ongeveer gelegen tusschen Padang aan de Westkust en Medan aan de Oostkust. Dit gedeelte bevat streken met een bevolking, welke nog slechts korten tijd in aanraking is geweest met Europeanen (Bataklanden) of althans nog voor een groot deel haar eigen karakter heeft bewaard (Minangkabau), naast gebieden, waaraan de Europeanen door de invoering van de groote cultures een heel ander karakter heeft gegeven (Deli).

De heer M. Jousstra, archivaris van het Batakland en van het Minangkabau-Instituut, heeft voorlopend met raad en daad de directie van het museum bijgestaan en zijn groote kennis en ervaring van Midden-Sumatra ter beschikking gesteld.

Over ieder dezer drie afdeelingen van de expositie geeft de catalogus (die voor den geringen prijs van een kwartje aan het gebouw te koop is), een beknopte, duidelijke inleiding.

Over de bewoners der Padangsche Bovenlanden zien wij daarin o.m.:

„De bevolking van Minangkabau is van Maleisischen ras. Zij spreekt een bijzonder soort Maleisisch. Wanneer precies zij zich gevestigd heeft in het tegenwoordige gebied kan niet met zekerheid worden uitgemaakt. Van hunne geschiedenis is weinig bekend, ook omtrent de oorspronkelijke bevolking van den naam Minangkabau verkeert men in het onzekere (een legende verklaart dezen naam als: „overwinning van den buffel“). — De eerste landers kwamen in de 17de eeuw het eerst in de kuststreek met de bewoners van dit land in aanraking. Iets vóór dien tijd moet de overgang van de bevolking naar den godsdienst van den Islam hebben plaats gevonden. Ook thans nog zijn Mohammedanen.

„De Minangkabauers, wier aantal ruim één miljoen bedraagt (zonder de Chineezzen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen hierbij te tellen)

*) Voor hen, die er niet mede bekend zijn, zij hier vermeldt, dat het gevestigd is in een oud gebouw, Hekkelaan 4, Den Haag (de straat aan de Zwarteweg, welke van de Heeregracht naar de Zuid-Oost Binnensingel loopt) dus in het hartje van de stad, in het centrum der stad.

TELEFOON 2353

TELEFOON 2353

„GARAGE ARNHEM“ Utrechtscheweg 156, ARNHEM
LUXE VERHUURINRICHTING

Electrische Reparatie-inrichting. Levering van elk merk Auto, Motor of Rijkwiel. Stalling, Boxes, Benzine Pomp, Stock Goodyear Banden. — Free air station.
J. F. BLOMMESTIJN

TELEFOON 2353

TELEFOON 2353

WANNEER

U zich in DEN HAAG vestigt laat Uw woning dan Stoffeeren en Meubileren door
H. FLICK - Scheveningen
Neptunusstraat 148 - Telef. 53568

BOEKHOUDEN.

Grondig onderwijs in eenige maanden, mondeling en schriftelijk (5000 oud-leerlingen). Prospectus met prima getuigenissen en opgaf van leerboeken op aanv. bij

J. C. TER BRUGGEN

Leeraar Boekhouden M. O.
Boreelstraat 5 - Lijn A. - Den Haag

Onder de tentoongestelde voorwerpen op het gebied van godsdienst en wicelarij is een bijzonder mooie staf, rijk van snijwerk voorzien.

Het treft al bijzonder goed, dat gelijktijdig met deze expositie in het Museum voor het Onderwijs, ook in Boeatan, Heulstraat 19, den Haag, in de voorzaal, waar ook de Indische gerechten gebruikt worden, juist, sedert enkele weken reeds, een prachcollectie Menangkabausche weefsels en ander kunsthandwerk tentoongesteld is, terwijl in de uitstalling voor het raam verschillende fraaie werkstukken liggen uit de Bataklanden. Den — hopelijk zeer vele — belangstellende bezoekers van Hekkelaan 4, wordt dan ook daarna een kijkje in de Toonkamers van „Boeatan” ten zeerste aanbevolen, vooral hun, die voelen voor 't meer leeren begrijpen dier volken, ook op geestelijk gebied, want waar het museum, uit den aard der zaak, zich speciaal toelegt op het verzamelen van ethnografica, beoogt „Boeatan” meer in het bijzonder aandacht te vragen voor de geestelijke gezindheid, de artistieke opvatting en uitvoering van hun kunsthandwerk!

Dit werk der handen spreekt de taal der ziel.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Hollandsche jongelui naar Indië.

Het prachtige denkbeeld van Sir Henry Deterding, om Hollandsche jongelui groepsgewijze onder kundig geleide naar Indië te zenden om hun het land te leeren kennen, dat aan nog zoovele kloeke mannen een nuttigen werkkring kan bieden, is met de promptheid van den groot-organisator van plan tot feit gebracht. (De Locomotief, 22 Aug.) De eerste dagen ter Sumatra's Oostkust zijn bestemd voor bezoeken 'aan het Deliproefstation, het Avroproefstation, de D.-P.-V., het immigrantenstation, de hongs der D.-P.-V., het quarantaine station, de hospitalen en het Pathologisch Laboratorium, als ook de haven Belawan. Verder wordt de tabaksonderneming der Deli Mij. Soengei Sikambang bezocht. Daarna gaat men naar Brastagi, het Batak-museum wordt bezocht en de Leprozerie Lao Si Momo, dan wordt naar Harangkaul vertrokken en via Siantar naar Prapat, waar men overnacht. Vervolgens wordt een theefabriek van het Landsyndicaat bezichtigd en de olieondernemingen Nijkerk van de R. C. M. „Amsterdam”, hierna gaat men naar de onderneming Boenoet van de H. A. P. M. om de sprayed rubber-installatie te zien, en naar klein Soengei Karang van de R. C. M. „Amsterdam”.

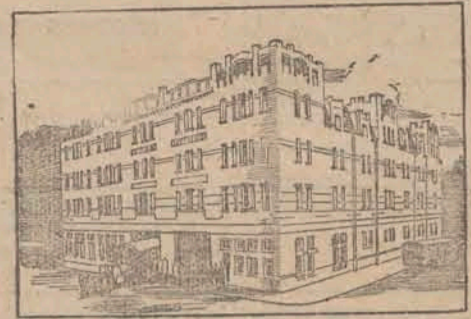
In Indische vakverenigingskringen is men niet bijzonder enthousiast over het plan-Deterding, omdat men het slechts kan zien in den gedachtegang, dat het Westersch kapitaal er belang bij heeft om in Indië een overschot aan Europeesche krachten te kweken en daardoor van de wet van vraag en aanbod, ten bate van het kapitaal, profijt te trekken. „De Loc.” gelooft dat men hiermede de bedoeling van het plan-Deterding miskent. Moge er stellig voorzitten het streven om geregelde aanvoer van goede krachten te onderhouden, het ligt niet minder in de bedoeling om het gehalte der voor de groote bedrijven naar Indië vertrekkende jongelieden op te voeren, uit overweging dat steeds hooger eischen niet alleen van kennis, maar ook van karakter en beschaving, moeten worden gesteld. Het is een gunstig verschijnsel, dat door groote lichamen meer kieskeurigheid dan voorheen bij uitzending van jongelieden wordt betracht. De steeds ingewikkelder verhoudingen, waaronder het groote Westersche bedrijf in Indië heeft te werken, stellen steeds zwaarder eischen, en wie zullen aan die eischen beter kunnen voldoen dan zij, die inzicht hebben verkregen in de beteekenis van het bedrijf, in de oeconomie van het land. „De Loc.” herinnert zich hoe een twintig jaren geleden het denkbeeld om jongelui, die voor de cultures uitkwamen, vóórdat zij in de praktijk werden geplaatst, eenige theoretische vooropleiding, daaronder ook eenige kennis van land en volk, te geven, met skepsis werd begroet. Hoe zijn de tijden sedert veranderd! Het Koloniaal Instituut te Amsterdam heeft aan vele Hollandsche jongelui reeds nuttige kennis bijgebracht, voordat zij hun taak in Indië gingen aanvaarden, en het komt niet meer voor dat men een „baar”, die van taal noch zede eenig begrip heeft, aanstonds een zelfstandige positie geeft in een bedrijf met Oostersche arbeidskrachten. Het plan-Deterding zet op deze

KONINKLIJKE MEUBELTRANSPORT-MIJ.

DE GRUIJTER & Co.

DEN HAAG

AMSTERDAM :: ARNHEM

Bergplaatsen voor Inboedels
:: Bewaring bagage ::
voor repatrieerenden
OVERZEET-TRANSPORTEN

Tot nog toe

mocht ik nooit eenig succes boeken met het adverteeren in dit Blad

Woningbureau P. MAN
Steenhofstr. 5 Soestdijk

De aanhouder wint.

Slechts adverteeren doet verkoopen

Adverteert in dit blad!

N.V. STOOMWASCH-
EN STRIJKINRICHTING

voorheen

H. A. v. STARRENBURG

OPGERICHT 1875

Fahrenheitstraat 168

TELEFOON 31791

'S-GRAVENHAGE

Drogisterij „De Korenbloem”

WED. G. BOLAND

Lijsterbesplein 1 - Den Haag - Tel. 35514

is Uw beste adres voor Spécialité's, Parfumeriën, Toiletartikelen, Gummi, Bed-, Wagen- en Wiegzeilen, Badmutsen

Babyweegschalen, Ondersteken, Windkussens te huur

Ruim gesorteerd in Yardley-artikelen. Wijn-Depôt

Stofzuiger „Electrolux” te huur à 25 ct per uur, 8 uur f1.50

Thuisbezorgen zonder prijsverhooging.

zijn in 't algemeen een ontwikkeld, energiek en ondernemend volk.

Hun kunstzin en kunstnijverheid zijn zeer ontwikkeld, hetgeen blijkt uit hunne schitterende weefsels, huizen, koperwerk en goud- en zilverwerk (z.g. filigrain).

Hun middelen van bestaan zijn: landbouw, vnl. verbouw van rijst op natte en droge velden, verbouw ook voor den uitvoer van aardnoten, gambir en pinangnoten (looistoffen), tabak, koffie, rubber, rotan en muskaatnoot; veeteelt van runderen, buffels, paarden, eenden en kippen; jacht met wapens en knippen op wilde varkens, vogels en herten etc. en vischvangst. De handel vooral op de passars is goed ontwikkeld; tot de nijverheidsproducten behooren: geweven kains (doeken), goud- en zilverwerk, koperwerk en kant. De bedrijven van timmerman, smid, pottenbakker e.d. worden algemeen beoefend.”

De tentoongestelde poppen geven eenigszins een beeld van de wijze, waarop de fraaie zelfgeweven kleedingstukken, de soms zeer kostbare sieraden, voorbij feestelijke gelegenheden, gedragen worden, terwijl de modellen van hun gebouwen toonen hoe zij ook op dit gebied dikwijls ware kunstenaars zijn.

Belangwekkend is 't voor de eenigermate ingezide bezoekers van het Museum om vergelijkingen te maken tusschen het werk van de Minangkabauers en dat van de Bataks. Laatstgenoemde zijn zoowel in hun bouwtrant als in hun kleding veel eer sober en somer, maar daarom niet minder indrukwekkend fraai, in tegenstelling met de voorliefde voor pronk en praal, voor schitterende kleurenpracht in de Padangsche Bataklanden.

In menig opzicht steken beide volken, hoe verschillend ook van aanleg en opvatting, elkaar den loef af op het gebied van het handwerk. De diepblauwe Batakdoeken met hunne artistieke randen boven de franje en in kunstzin niet onder voor de soms al te kwistig met gouddraad versierde weefsels der Minangkabauers. In het vlechten van huisraad en de bamboebewerking zijn beide meesters. Hetzelfde geldt van hun oude bouw, hoewel bij de Bataks de hygiënische Bataklanden nog wat meer te wenschen overlaten.

De catalogus zegt o.m. van de Bataks:

„Zij vormen één volk, dat echter volgens talen en verschillende gebruiken in eenige groepen, zooals de Toba-Bataks, de Karo-Bataks, de Pakpak (ten Westen van Toba) en de Timor-Bataks (ten Oosten van Toba) is te scheiden. Omtrent hun herkomst en geschiedenis is zeer weinig bekend. Bekend is, dat er reeds in den aanvang onzer jaartelling een belangrijke uitvoerhandel bestond, terwijl zeer oude invloeden uit Voor-Indië aan te wijzen zijn.

„In 1853 bereikte de eerste European de oevers van het Toba-meer, in 1887 vond de eerste tocht dwars door de Bataklanden van Deli naar Sibolga plaats. Thans is de reis van Padang naar Medan een toeristenreisje geworden.

„Verschillende gedeelten van de Bataklanden zijn tot 1904—1908 onafhankelijk gebleven.

„De Batakkers zijn over 't algemeen goed gebouwd, niet groot (± 1.60 M. lang), met goed gevormde, breede gezichten, breed laag voorhoofd, geen dikke lippen. De huidkleur is vrij donker, de oogen vaak zwart. Hun verstand is goed ontwikkeld; zij zijn ijverig en ondernemend, vooral de Toba-Batakkers, doch zeer opvliegend en spoedig boos.

„De nijverheid wordt alleen naast den landbouw beoefend en omvat het weven en verven van doeken, vlechten van manden en tassen, bewerken van bamboe-kalkdoozen en het smidsbedrijf, vooral goud-, en zilverbewerking.

„Zij hebben een eigen schrift, de meeste mannen leeren lezen en schrijven. Het schrijven dient overigens alleen voor het optekenen van bezweringformules in boeken en op tabletten, voor het maken van een dreigbrief of voor liefdesverklaringen; dit geschiedt meest door het inritsen der schriftteekens op bamboestaven.

„De Batakkers zijn met uitzondering van de Mohammedaansche bevolking van Zuid-Tapanoeli en van de ruim 200.000 Christenen in het Centrale Batakland, heidenen; hun godenverhalen zijn vrij verward. Het geloof aan geesten is het belangrijkste deel van hun godsdienst. Daarom staan de geestenbezweerders (z.g. doekoens of „medicijnmannen”) in hoog aanzien.”

BONTMANTELS

Rijke sortering, chique modellen, prima kwal. Prijzen vanaf f 75.— tot f 3000.—. Lange mantels naar maat met bont gevoerd vanaf f 100.—. Vossen en bontstellen in alle prijzen. Voor repareren en moderniseeren, matige prijzen.

Firma JEAN PIERÔT

BONTWERKER. Gevestigd sinds 1903.

88 VAN SWIETENSTRAAT, 'S-GRAVENHAGE

HOTEL-RUBRIEK

'S-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 11496. Dir. bij Schev. B. Str. k. en w. w. op delogeerk.

PENSION „QUIST“ Stadhoudersplein 17-19 Tel. 51523

Hotel Rest. „DUINOORD“ Sweelinckplein Spec. bezocht d. Ind. Fam. OOSTERWIJK & v. D. LUUR

BESCHIKBAAR.

Hotel „Promenade“, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454 Prachtige ligging. Matige prijzen.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR. Zuster E. KREEFT, Laan v. Meerdervoort 545, Den Haag. Vrije Etage dispon. bev. 4 Kamers en Keuken.

HAARLEM EN OMSTREKEN.

Pension DEKKER Parklaan 69 HAARLEM

Bezoekt Hotel Pension Roosendaal, Café Restaur. Tel. 13574 OVERVEEN A. J. V. SCHOOTEN, Eigenaar voorheen Hofmeester der S.M.N

Holl.-Indisch Restaurant „NOBACK“

Sweelinckstraat 158 Telefoon 36257

Tevens uitzending van Holl. en Ind. Diners. Rijsttafel . . . vanaf f 1.25, f 1.50, f 2.— en hooger. Holl. Diners . . . vanaf f 0.70, f 0.95, f 1.25 en hooger.

Beleefd aanbevelend, MEVR. NOBACK Pension Jacob Hopstraat 1 DEN HAAG Restaurant Sweelinckstraat 158

Leden van O. en W., eet steeds

KLINK'S FIJNE BELEGDE

BROODJES PEKELVLEESCH ROOSTBEEF HAM, ENZ.

Aanbevelend, W. F. KLINK, Wagenstraat 109a - Den Haag - Tel. 17811 Wordt ook thuis bezorgd.

BEKENDMAKING

Hiermede maak ik U bekend, dat ik heb geopend een 1ste klas inrichting voor uitzending van diners Levering van extra Diners aan huis Diners bestaande uit

LUNCH f0.80	DINERS f1.00	DINERS f1.10	DINERS f1.20	DINERS f1.75
Vleesch Groente Aardappelen en Compote	Soep Vleesch Groente Aardappelen of Dessert	Soep Vleesch Groente Aardappelen en Dessert	Soep Vleesch Groente Aardappelen Compote en Dessert	Voorgerecht. Soep Vleesch Groente Aardappelen Vleesch of wild Compote en Dessert

Van 12-2 en van 5-8 uur

CROQUETTEN f0.15 VLEESCH PASTEITJES f 0.20

Aanbevelend, **MAISON DE HELD** KON. WILHELMINALAAN 432 - VOORBURG - TEL. V. 000

Maison NIEKERK

Pijboomsstraat 43 - DEN HAAG - Tel. 30328 Voorheen Cuisinier Grand Hotel Central

Diners f 0.85 - f 1.- - f 1.25 en verder uitgebreid

Indische Rijsttafel vanaf f 1.75

Pension Mevrouw OP 't HOLT

KRULLELAAN 37 ZEIST.

Munt uit door goeie keuken en billijke prijzen

Wordt door goeie Indische Familie's aanbevolen.

WEEFSCHOOL „SMEDA“

MARGARETHA VERWEIJ

AMSTERDAM DEN HAAG BLARICUM

Handweefwerk Egyptisch vlechten

Raffia werk

LESSEN EN CURSUSSEN

voorbereiding de kroon. Het geeft levende lessen en zal daardoor voor velen een impuls zijn om een werkring te zoeken in het land, waar bekwame en gereede handen op den duur altijd voldoening-schenkenden arbeid kunnen vinden.

Stroomingen in de Inlandsche wereld.

De toenemende gevallen, waarin academisch gevormden in de Inlandsche wereld weigeren om zitting te nemen in de vertegenwoordigende lichamen, van mannen dus, die geacht mogen worden volkomen bewust en niet onder den invloed van agitatoren hun houding te hebben bepaald, heeft den heer B. v. B. (Bat. Nwsbl. 21 Aug.) er toe geleid verschillende heeren de vraag te stellen of dit al of niet beschouwd moest worden als een uiting van non-coöperation. Uit die gesprekken trekt hij de conclusie dat juiste samenwerking in het belang van de geheele Indische maatschappij tusschen de Europeesche en het ontwikkelde, eerlijke en loyale deel der Inlandsche gemeenschap in ernstige mate belemmerd wordt door gebrek aan kennis bij de eerste van hetgeen er in de hoofden en harten der Inlandsche intellectueelen omgaat en een daardoor wel verklaarbaar, maar nog niet geheel verdedigbaar wantrouwen bij de laatste. In onze aan Westersche cultuur en inzichten ontleende eischen houden wij te weinig rekening met het innerlijke leven van het object onzer cultureele belangstelling, waardoor wij maar al te vaak, zij het onbewust, gevoelens kwetsen, welke als middel-lijke of onmiddellijke oorzaken beschouwd moeten worden van de mogelijkheid op succes voor communistische agitatie. Men begint in breeden kring afkeerig te worden van het streven naar politieke invloed en men wordt er zich bewust, dat politieke macht eerst betekenis kan krijgen, indien deze op economische kracht berust. Daaraan ontbreekt nog alles; daaraan schrijft men in die kringen toe het ongezone in de onderlinge verhoudingen in de Inlandsche maatschappij, waaraan eerst door gezondmaking een einde moet komen, alvorens ze in meerdere mate dan thans voor zelfregering geschikt zal wezen. Men staat er dan ook sceptisch tegenover de instellingen der provinciale raden en zou er, zelfs zoo het oorspronkelijke voorstel van een Inlandsche meerderheid ten uitvoer ware gebracht, nog maar weinig nut van verwacht hebben. De oorzaak van veel misverstand en teleurstelling, van veel wantrouwen en verzet, openlijk of lijdelijk, is toe te schrijven aan het streven den Inlander een geluks-toestand te doen geworden, die strijdig is met zijn voorstelling van zoo'n toestand. De vermeerdering van het Hollandsche element heeft aan de onderlinge verhouding geen goed gedaan; vroeger was men in de Europeesche samenleving, veel meer dan thans, aangewezen op het goede deel der Inlandsche maatschappij met als gevolg een prettiger en vriendschappelijker omgang tusschen de beide rassen, een veel juistere begrip en meerder rekening houden met de opvattingen van de Inlandsche bevolking. De toename van het aantal Hollanders is de nauwere aanraking met en daardoor de kennis van het Inlandsche volk niet ten goede gekomen; men vindt in eigen kring voldoende gelegenheid tot omgang om dien met Inlandsche kringen te moeten zoeken. Het Hollandsche en Inlandsche element hebben het contact met elkander verloren en dat is een der oorzaken, dat gevoeligheden, die vroeger ontzien werden, thans als onbeduidende kleine kwesties ter zijde worden gesteld. Die onbekendheid met hetgeen in de Inlandsche wereld omgaat is oorzaak — zoo deelde men B. v. B. mede —, dat de aanwezigheid van Inlandsche intellectueelen in de lokale raden van weinig of geen nut is of kan wezen. E.e.a. wordt met voorbeelden toegelicht.

In het vervolgartikel (Bat. Nwsbl. 22 Aug. De opleving der nationale gedachte) laat B. v. B. mede uitkomen, dat het streven zich niet heeft te richten op associatie of assimilatie, maar op juistere waardeering van ieders opvattingen en inzichten.

Het buitenlandse Kapitaal.

De heer Bodenhausen, directeur van Financiën, heeft een reis gemaakt naar Palembang, Djambi en Tapanoeeli, o.a. in verband met de kwestie van het uitvoerrecht op de Inlandsche rubber. In een onderhoud met de Deli Crt. (24 Aug.) kwam het gesprek op ons belastingstelsel in het algemeen, voor zoover de bewering betreft, dat de groote gecompliceerdheid daarvan het buitenlandse kapitaal van belegging in Ned-Indië heeft teruggehouden. Toevallig kwam een voorbeeld ter sprake gebracht worden, waarbij weer de vertegenwoordiger van een groote Amerikaanse maatschappij zich positief had uitgelaten, dat daár de reden lag dat een groote belegging hier in Sumatra

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

Het adres voor Diners aan huis bezorgd

niet was doorgestaan. De Dir. van Fin. achtte dergelijke gevallen toch werkelijk onbillijk. Niet dat hij wil ontkennen, dat er destijds o.a. door de vertraging de belastinghervormingen en de terugwerking Oorlogswinsbelasting geen bezwaren zijn geweest, maar die heeft men toch bijna nergens kunnen opmen. En sedert de vennootschappen nu uit de In-slenbelasting gelicht zijn en door middel van de centenheffing op de nieuwe vennootschapsbelasting duidelijk wordt aangegeven, dat die maar tijdelijk doeld zijn, moeten deze bezwaren toch langzamerhand als tegen een legende gericht, beschouwd worden. Zals spr. in den Volksraad verklaard heeft, zit het stige streven voor om de belastingen zoo matig mogelijk te doen drukken en zoo billijk mogelijk te verdel-en. Zich binden, dat de belastingen nooit verhoogd kunnen worden, kan geen enkele Regering. Bovendien moet men toch ook niet vergeten, dat de hier Ned-Indië gevolgd financieele en belastingpolitiek voor zoover die o.a. het resultaat heeft gehad de han-aving van den gulden op peil, ook voor de onderne-mers groote voordeelen heeft gehad. Een land dat dus handelt, in tegenstelling met andere voorbeelden zelfs in Europa, mag men zijn vertrouwen ook op lastinggebied toch niet ontzeggen. Met overtuiging toege de heer B., dat het in Ned-Indië te beleggen kapitaal dat vertrouwen aan de Regering kan schen-ken en hij achtte het een mooie taak voor de Pers-er-trouwen te bevorderen en aan te moedigen. Ook reserveering van f 4.5 miljoen voor extra-schuldde-ning wijst op het voorzichtige en soliede financieele beleid der Regering. Wel zouden die miljoenen on-bestemd kunnen zijn voor belastingverlaging, doch slotte heeft men er de voorkeur aan gegeven om een soliede basis voor de financieele toekomst te leggen.

Het Al Islam-Hindia congres.

Den 21sten Aug. werd te Djokja met een openbare vergadering het congres der Al Islam Hindia en Centrale S. I. in het schoolgebouw Adhidharmo geopend (Soer. Hbl. 22 Aug.). Voorzitter is de heer Tjokroam-noto. Er waren vertegenwoordigers van 39 afdelingen en 32 vertegenwoordigers van andere Islamietische verenigingen en ruim 1000 belangstellenden. Ook velen woonden, gezeten achter een gordijn, de verga-ting bij. Een der sprekers, de heer August Salim, in een langdurige, herhaaldelijk door applaus onder-broken rede, de ontwikkeling der Al Islam congressen in Indië na. Na die van Cheribon, Garoet en Soerabaja, is dit congres blijkens de talrijke vertegen-woordigingen uit alle deelen van den archipel een nieuwe stap voorwaarts. Men kan zeggen, dat zeker meer dan honderd duizend Moslims in Indië aan dit congres staande, het van verre volgen. Spr. o.m. na, hoe gering en oppervlakkig de kennis van Islam is van Eur. en Indl. ambtenaren. Mannen Snouck Hurgronje, die belangrijke werken over Islam deden verschijnen, gaven ze uit in 't Duitsch, wijl ze beseften, dat slechts weinigen van de ambte-naren die geschriften zouden bestudeeren. Spr. heet den boekverkoop in Indië; alle godsdiensten zijn in vertegenwoordigd, maar als men een werk over de Islamietischen godsdienst koopt, heet het altijd „Spijt me, juist uitverkocht.“ Er waren voordien wel licht twee ex. aanwezig. Spr. critiqueert de lauwheid van vele Moslims, maar meer nog de houding der „tralen“. Wijzend op een uitspraak van dr. Hoessens Djadaningrat, in den bestuursgids voor B.B.-ambte-naren opgenomen, dat de kennis van den Islam voor elken ambtenaar een noodzakelijke wetenschap is, gaat spr. na in welk een gunstigen toestand het Christendom in dit Islamietische land verkeert. Spr. wijst er op, dat de Sjhariad niet wordt toegepast en de Moslimsche wetten niet worden opgevolgd.

Jogja aan het einde van den Java-oorlog.

Aan het door resident Dingemans samengestelde werkje „Gegevens over Djokjakarta“ ontleent De Loo-motief (19, 20 en 21 Aug.) een schets van de ontwik-keling der hoofdstad van het sultansrijk in den loop der laatste eeuw. Over de Rechtspraak lezen wij het volgende:

Ongeveer een eeuw geleden was in het rijk van Men-jakarta de rechtspleging heel anders dan thans. Joehad er drie rechtbanken, t.w. de Soerambi (alias Joekoem of Choekoem), de Pradoto en de Djaksa Negro. De Soerambi werd door den hoofdpanghoeloe gepresi-deerd. De op hem in rang volgende vier geestelijken (patok negofo) hadden daarin als leden zitting. Dit gerechtshof hield zijn vergaderingen in de voorzaal van de moskee en ontleende daaraan den naam van Soer-

A. HENRY - HORLOGERIE

DEN HAAG UTRECHT
Fred. Hendriklaan 248 Twijnstraat 34

EXPORT NAAR OOST- EN WEST-INDIË

C. DE BRUIJN
 Ruckertstraat 43 DEN HAAG Tel. 34088
 Comestibles, Vleeschwaren
 Koloniale Waren
 Indische Ingrediënten
 Bezorging door de geheele stad

Deszelfs rechtsgebied bepaalde zich tot het on-
 beken en beslissen van alle zaken, waarin de dood-
 toegepast zou moeten worden, zoodaende tot alle
 zaken over huwelijken, echtscheidingen en boedel-
 delingen, waarin deze geestelijken verondersteld
 de voorschriften van den koran het beste te
 zijn. De Pradoto werd gepresideerd door den hoofd-
 van het Rijk, die geen publieke aanklager was,
 de opperste rechter. Hij had als leden in zijn
 (mantri) djaksa's van den rijksbestuurder en
 de voornaamste (hoofd-) regenten, en deed hij ge-
 met hen uitspraak in alle civiele en crimi-
 nelen, welke niet tot de competentie van de
 Soerambi behoorden. De in de derde plaats genoemde
 Soerambi, voorgezeten door een ambtenaar, die den
 Soerambi van djaksa negoro voerde, had tot leden den
 van den rijksbestuurder en eenige van de oud-
 en meest ervaren mantri's, die kamitoea genaamd
 waren. Zij deed uitspraak in alle kwesties inzake lan-
 den en wat daarmee verband hield. Van de dood-
 straffen, door de Soerambi uitgesproken, werd, na-
 den hoofdpanhoeloe, den rijksbestuurder ken-
 gegeven, die, na den Vorst over de zaak rapport
 te hebben uitgebracht en diens fiat executie te hebben
 gegeven, aan het vonnis op zoodanige wijze als hij
 vond, gevolg deed geven. Sedert 1818 (Stbl. No.
 56) waren doodvonnissen stilzwijgend onder-
 aan het fiat executie van den gouverneur-
 al. De gewone manier van terdoodbrenging was,
 de wreede en verminkende straffen door de En-
 den waren afgeschaft, dat de ter dood veroordeelde
 ligger op de aloon-aloon met een kris of daartoe
 delijk bestemde tweesnijdende kleine sabel werd
 gestoken. De doodvonnissen waren aan de mi-
 van den vorst onderworpen. In de overige za-
 was de uitspraak van de soerambi definitief.
 regenten waren de uitspraken van de pradoto en
 negoro onderworpen aan de goedkeuring van
 rijksbestuurder en die van de laatstgemelde recht-
 daarenboven nog aan appél bij de pradoto.

Fossielen-onderzoek op Java.
 (De Sumatra Post, 24 Aug.) verneemt van den
 van het comité voor wetenschappelijke on-
 den, den heer L. C. Westenenk, dat het co-
 plan heeft opgevat, systematische opgravin-
 naar fossielen op verschillende plaatsen op Java
 richten. Reeds in April 1923 werd naar aanlei-
 den berichten over de vondst van fossiele been-
 van groote dieren, door den palaeontoloog, dr.
 der Vlerk, een onderzoek daarnaar ingesteld bij
 Ajoë. Volgens dr. V. d. V. werden beenderen
 vonden in de rivieren gevonden en was de oor-
 delijke ligplaats niet bekend. De mijnningenieur
 L. J. C. van Es kreeg bij zijn bezoek aan de
 plaatsen bij Boemi Ajoë den indruk, dat de been-
 en tanden uitgespoeld zijn uit bepaalde lagen,
 langs deze rivieren voorkomen. Deze dragen
 den naam van Es — ten deele het karakter van oude
 stroomafzettingen. Men kende tevoren als vind-
 in de res. Semarang de G. Palajam, de Ngem-
 en het heuvelland Krilian, in de res. Djok-
 het heuvelland ten Z. van Sentolo, op de grens
 res. Madioen, Kediri en Rembang, het Kendang-
 en de G. Pandan, zoodaende de vindplaats Tri-
 een nader onderzoek van de vindplaatsen van
 beresten en het verzamelen van nieuw materiaal
 zelf reeds als van groot belang voor de weten-
 genoemd worden, zeker zal het ook bijdragen
 kennis van Java, wat betreft de oude quartaire
 en den samenhang met het vasteland van
 te vermeerderen, terwijl deze afzettingen nog
 de aandacht vergen bij het besef dat het mogelijk
 de lagen zijn, waarin bij Trinil de oudste be-
 overblijfselen van den prae-historischen mensch,
Meganthropus erectus Dubois, gevonden zijn.
 niet alleen in Nederland, doch ook in het bui-
 sterk de aandacht op deze fossiele vondsten
 vestigd geworden, komt het aan het comité in
 mate gewenscht voor, het voorgenomen onder-
 met spoed ter hand te nemen, opdat dit door Ne-
 derlandsche mannen zal geschieden en het verzamelde
 de eigen wetenschappelijke instellingen ten goede
 komen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.
De Sarikat Hedjo.
 staat vrijwel vast, schrijft men in de „Pernia-
 van 27 Maart 1925, dat de „Sarikat Hedjo” eene

het beste adres
 voor de levering van Koloniale Waren
 en Comestibles is
VROLIJK, Haagschestr. 1
 Scheveningen - Telefoon 52159
 BEZORGING ZONDER PRIJSVERHOOGING

TE KOOP
HEERENHUIS
 gunstig gelegen v. 4 tramlijnen en met mooi uitzicht.
 met **TUINTJE**, Kranenburgweg 2, Den Haag,
 BEVATTENDE: 6 Kamers, 1 Badkamer, 2 Kabinetten,
 Tusschenzolder, Keuken, Kelder. Koopprijs f 16.000.—
 Te aanvaarden met November.

vereniging is, welke door ambtenaren en meer in het
 bijzonder door inheemsche ambtenaren in Ned.-Indië
 in het leven is geroepen, een feit, dat, naar de mee-
 ning van velen, het opperen van de vraag wettigt, wat
 toch wel de reden mag zijn dat die ambtenaren des-
 bewust eene vereniging vormen, die vijandig staat
 tegenover andere bewegingen.

Ook staan velen verbaasd over het verschijnsel, dat
 de kleine man zich laat vooruitschuiven om vijandig
 tegen de Sarikat Rajat op te treden.

Wanneer de bewering van den schrijver juist is, dan
 behoeft men, zegt hij, zich daarover niet al te veel te
 verwonderen en kan hij van die beweging der „Sa-
 rikat Hedjo” wel eene verklaring geven.

De Sarikat Mera n.l. staat vijandig tegenover allen,
 die ambtenaar zijn en het gezag steunen, eene gedrags-
 lijn, die, uit zelfverdediging en zelfbehoud, voor de
 Sarikat Hedjo voldoende aanleiding is om zich met
 alle middelen, welke haar ten dienste staan, tegen de
 Sarikat Mera te verzetten.

Het doel van de leden der Sarikat Hedjo is behoud
 van de betrekking en dat streven, voor het uiterlijk
 althans, tevens te doen vergezeld gaan van een bewijs
 van trouw aan de Regeering.

De schrijver van het opstel, die blijkbaar van Chi-
 neeschen bloede is, meent, dat men een dergelijk ver-
 schijnsel, als waarvan hier sprake is, ook heeft kunnen
 waarnemen in China, toen de onlusten begonnen, die
 tot den val van de Mantsjoe-dynastie hebben geleid.

De ambtenaren en allen die gunsten van de dynastie
 genoten, steunden toenmaals vrijwillig het keizerlijk
 gezag, ten einde zoelang mogelijk het plaats maken
 voor anderen te voorkomen en hunne functies te be-
 houden.

Eene andere vraag van meer actuele waarde is of
 de Sarikat Hedjo levensvatbaarheid heeft.

Volgens den schrijver is het moeilijk eene vereeni-
 ging in het leven te houden, die niet spontaan is ont-
 staan uit eene dringende behoefte daartoe.

Men kan in het begin wel zoo krachtig mogelijk
 ageeren, doch op den langen duur neemt die actie
 geleidelijk af en verdwijnt zij vanzelf.

Als behoorende tot den Chineeschen stam, is het
 voor hem moeilijk te beslissen of aan de vereniging
 een lang leven beschoren zal zijn, doch haar optreden
 is hem niet sympathiek.

Niet alleen heeft zij het inheemsche element teleur-
 gesteld, doch zij brengt ook vele onderlinge beroering
 teweeg in de verschillende volkskringen.

Het kan, naar schrijvers meening, niet anders zijn,
 of verschillende minder gunstige elementen moeten
 zich bij de vereniging hebben aangesloten, wel is
 waar in de overtuiging dat haar streven goed is, doch
 met het praktisch eindresultaat dat zij vijandig staan
 tegenover de vereniging Sarikat Rajat niet alleen,
 doch ook tegenover de neutralen, die, hoewel hunne
 neutrale houding willende handhaven, over de op-
 windende actie der Sarikat Hedjo ontstemd zijn en
 zich tegen deze keeren.

Het bewijs daarvan ziet de schrijver in het feit, dat
 ter hoofdplaats Bandoeng een „Anti-Riboet-Beweging”
 aan het werken is, waaraan tal van personen, uit de
 verschillende Indische volksgroepen, deelnemen.

De Soendaneesche bevolking is van oordeel dat de
 actie van de Sarikat Hedjo te ver gaat, tot uitersten
 leidt en de meer onkundigen opwindt, zelfs ook van
 hen, die gaarne neutraal zouden willen blijven.

Aangezien dit op den langen duur aanleiding moet
 geven tot ongunstige stemmingen en verhoudingen tus-
 schen de verschillende volksgroepen, acht de schrijver
 voor het bestuur het oogenblik gekomen om ten deze
 zulke voorzieningen te nemen, dat de actie van de
 Sarikat Hedjo in evenwicht wordt gehouden.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

**Een en ander over de belangstelling in de
 publieke zaak.**

II (Slot).
 De wijze waarop de Indische Regeering de verplich-
 te Nederlandsche boekhouding voor de vreemde Oos-
 terlingen heeft voorgebracht, is, naar het vermoeden
 van den schrijver, eene navolging van de toestanden
 ten deze op de Philippijnsche eilanden, alwaar de
 Chineseesche handel verplicht is geworden de handels-
 boekhouding te voeren óf in de Engelsche óf in de
 Philippijnsche taal.

NIJMEGEN
THEO WANDERS & Co.
 Van Broeckhuysenstraat 15 — Tel. 2441
NIJMEGEN
Piano's - Vleugels - Orgels - Pianola's
 Zeer gemakkelijke betalingsvoorwaarden
 STEMMEN - REPAREREEN - VERHUREN - INRUILEN

NIJMEEGSCHE IJZERHANDEL
 Molenstraat 79-81 Broerstraat 16.
 Het meest gesorteerd en goedkoopste adres voor
 Huishoudelijke artikelen, Gereedschappen, enz.
 Vraagt prijzen s. v. p.
 Verzending naar Oost- en West-Indië onder garantie.

Voor het bereiden van een
 goede rijsttafel zijn de
Recepten van een Ind. Kokki
 onmisbaar
 „De Ind. Rijsttafel” door
 FR. BLOM, Schrijver van
 „Moderne Kookkunst”,
 verkrijgbaar bij den Boek-
 handel en bij de Uitgeefster
 Nobelstraat 20, Den Haag.
Prijs f 1.00

P. TH. VIS, BANKETBAKKER
 ST. ANNA STRAAT 250 HOEK GROENESTRAAT
NIJMEGEN TELEFOON 950
EERSTE KLAS BANKETBAKKERIJ
 Specialiteit in Boterspeculaas

A. A. v. d. BORG
 Broerstraat 43
 NIJMEGEN
WARENHUIS
 voor
 Galanterieën,
 Porcelain-, Glas- en
 Emaillewaren,
 Borstelwerk,
 Schoonm.-artikelen,
 Lederwaren, Staal-
 en Mandenwerk,
 Grootte keuze
 Kinderspeelgoederen
 Dagelijks iets nieuws.
VASTE PRIJZEN
 à CONTANT.

't SPORTHUIS
GRAVENSTRAAT 1 opp. Bonneterie
THE HAGUE TELEF. 16606

HABERDASHERY
EXCLUSIVELY ENGLISH
RAINCOATS FOR LADIES AND GENTLEMEN
SPORTCLOTHING
RIDING BREECHES
PLUSFOURS
PULL OVERS

Boorden

Ringers Cacao

1ste klasse Ned. Fabrikaat RINGERS - Rotterdam Alkmaar

Die Chinese handel aldaar heeft tegen dien maatregel ernstige bezwaren ingebracht, daarbij wijzende op het jarenlange gebruik der Chinese taal, hetgeen nimmer moeilijkheden opleverde, doch hij had daarbij geen succes en werd gedwongen de nieuwe landsregelen op te volgen.

Hetgeen in Indië door den accountantsdienst wordt verricht, is, zegt de schrijver, mooi werk.

De Chinese handelsboeken worden door Chineesch personeel onderzocht, dat de Chinese taal verstaat en waardoor het systeem, dat nu al zooveel jaren bestaat, goed werkt.

De accountantsdienst heeft over een meer uitgebreid personeel moeten beschikken en als dat personeel de verschillende talen verstaat, welke in Ned.-Indië worden gesproken, dan is de invoering van de gedachte nieuwe regeling, zijns inziens, overbodig.

Den firma's der vreemde Oosterlingen worden dien-tengevolge groote kosten bespaard, terwijl de uitgaven voor de Regeering niet zoo aanzienlijk zullen zijn.

De Regeering zou op die wijze niet alleen eene groote hulp verlenen aan den handel der vreemde Oosterlingen, doch ook de beschikking krijgen over tal van personen, die de verschillende talen verstaan.

Welke bezwaren kunnen er zijn, vraagt de schrijver, tegen eene wetenschappelijke taalopleiding in Ned.-Indië van bekwaame en geschikte vreemde Oosterlingen, die zich daarvoor beschikbaar willen stellen?

Iedere volksgroep kan dan zijn eigen persoon kiezen en kan het handelsgeheim blijven bestaan.

Want eene Klingaleesche firma zal er niet spoedig toe overgaan zijne handelsboeken te laten onderzoeken door een Chinees of Arabier.

Het handelsgeheim zal hij liever toevertrouwen aan een stamgenoot dan aan iemand van anderen stam en hem ook meer vertrouwen schenken.

Hoe het zij, merkt de schrijver op, eene stilzwijgende houding getuigt van instemming met den gedachten maatregel.

En het is om die reden dat zij, die daarmede niet accoord gaan, zich moeten uiten.

Eene Oostersche journaliste.

Het aantal Indonesische vrouwen in Ned.-Indië, dat zich op het terrein der journalistiek beweegt, is niet bijzonder groot. schrijft men in de „Sinar Sumatra” van 28 Maart 1925.

In elk geval blijft het vrouwelijk element in Ned.-Indië in de minderheid, wanneer men den toestand ten deze daar vergelijkt met dien in andere landen van het Oosten.

Wel is waar wordt in Ned.-Indië door de dames veel geschreven ten behoeve van de nieuwsbladen, doch het is een zeldzaam geval wanneer zij in het openbaar daarvan laten blijken.

Aan het te Rangoon verschijnende nieuwsblad „Birma News” is thans mejuffrouw Lin Siang Yin als redactrice verbonden, terwijl men er zich niet over moet verbazen wanneer deze ongehuwde dame deel zal nemen aan de leiding van gemeld blad, dat in de Engelsche taal wordt uitgegeven.

Wanneer eene journaliste hare geschreven bijdragen schrijft in hare eigen taal, dan is dat in den tegenwoordigen tijd geen bepaald bijzonder verschijnsel, doch wanneer eene Aziatische vrouw dat doet in eene haar vreemde taal als de Engelsche, dan valt dat wel op en kan men niet anders dan zulke buitengewone prestaties loven.

Een „roode” inlandsche arts.

In de „Sinar Sumatra” van 30 Maart 1925 is het in de „Sin Jit Po” voorkomende bericht overgenomen, waarin mededeeling wordt gedaan van het feit, dat de leerling aan de School tot opleiding van Inlandsche artsen (de Stovia), de heer F. Vitalis, het Indisch artsdiploma heeft behaald.

Als leerling de studies op de Stovia te Soerabaja volgende, woonde hij in bij den heer Baars, wiens socialistischen cursus hij ten zijnen huize regelmatig bezocht.

De opmerking daarover gemaakt door den leeraar der Stovia-school ontzenuwde de heer Vitalis door de wederopmerking, dat hij als leerling niet stond onder dienstverband en betalend leerling was, die buiten de school kon doen zoals hij goed dacht.

Zelfs noodigde hij den leeraar uit tot een debat over de leer van het socialisme op een bepaalden dag.

Toen de directeur der Stovia van een en ander kennis nam, werd Vitalis als leerling ontslagen.

Gernimen tijd ging hij niet meer ter schole en hielp zijn vader te Koetoardjo, alwaar de familie eene bloeiende handelszaak bezat.

BEKENDMAKING.

Wij berichten onze geachte cliëntèle de laatste zending van een pracht collectie Dames Vesten vanaf f 3.75. Heeren Vesten vanaf f 5.25 Kinder Vesten in alle maten. Wollen Truien — Jurkjes — Kinderpakjes enz. Verder een uitgebreide sortering in D- en H. Flanelen vanaf f 1.89. Zuiver Wollen Heeren Pantalons en Borstrokken f 3.75. Restant Heeren Overhemden f 2.19. Pracht sortering Heeren Sokken, de nieuwste moderne kleuren, ruiten en strepen 36 en 39 ct. Wollen Dames Kousen vanaf 79 ct. Kinderkousen vanaf 25 ct. p. paar. Bijzondere aanbieding in Damast Tafellakens, extra groote maat voor feestgelegenheden, slechts f 12.75 en f 4.75 Ontbijt Tafellakens vanaf 65 ct. Onthoud ons adres. Bezichtig onze Etalage.

Magazijn „DAHEEMA”

95A W. DE WITHSTRAAT 95A, hoek v. Diemenstr.
HALTE LIJN 5 DEN HAAG TELEFOON 35913
ZONDAGS TOT EEN UUR GEOPEND

Het soliedst adres

voor Electriche benodigdheden en installeren van electriche geleidingen, is

M. A. VROLIJK

Thomsonlaan 41 Telef. 35618
'S-GRAVENHAGE

Alle voorkomende reparatiën tegen concurrerende prijzen.

Jacqueline Baudet

Denneweg 126^b Telephone 17245

LA HAYE

Chapeaux pour Dames

UW ADRES

VOOR

Gedistilleerd en Gebottelde Wijnen

IS

Firma Wed. J. C. VAN DEN BERG & Co.

JACOB VAN CAMPENPLEIN 12 DEN HAAG - TELEF. 35212

FILIAAL: ASTERSTRAAT 107 TELEFOON 36308

Maison H. HOEK - Den Haag

OBRECHTSTRAAT 295

Levering van Dames- en Meerenkleeding naar maat

Atelier voor reparatiën en keerwerk

Aan H.H. Ambtenaren gemakkel. betalingsconditiën

Doch in Vitalis zat reeds te veel rood bloed dat hij zich in het kapitalistisch gedoe van den kon schikken en besloot hij vergiffenis te vragen den Directeur van Onderwijs, daarbij het doende wederom op de Stovia te mogen worden gelaten.

Dit verzoek werd ingewilligd onder de voorwaarde dat hij zich onthield van inmenging in de wetgeving en is hij thans, zooals vermeld, als arts geslaagd.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overz.

Jonkvrouwe H. B. de la Basseceur Caan

De jongste afl. van het zendingstijdschrift „Melingen” wijdt een waardeerend artikel aan de nog tennis van de op 21 Juli te 's-Gravenhage overleden Caan, de hoogbegaafde, maar ook hoogst beschouwde vrouw, wier verscheiden in zendingskringen wordt gevoeld.

Het in memoriam begint met de ook voor ons jaren lang met freule Caan in betrekking staande verrassende mededeeling dat zij het was die in genoemd tijdschr. met groote zorgvuldigheid de „Uit de Javaansch-Soendaneesch-Maieische perswerkte. Een typeerend voorbeeld harer beschouping, welke eveneens blijkt uit de volgende aantekening: „Wat aan de buitenwereld ook onbekend bleef, haar belangrijke studie-arbeid. Zij las vele oude en archiefstukken door en maakte vele waardevolle cerpten, waarvan anderen in hun artikelen en dankbaar gebruik maakten zonder haar naam te noemen.”

Haar heengaan — leest men in bovengenoemd o.m. — beteekent een ernstig verlies voor de Zending in onzen kring nam zij een geheel bijzondere langrijke plaats in. Haar geheele leven en al wat bezat, heeft zij in dienst der Zending gesteld. Haar langstelling in de Zending was zoo groot, dat in 1900 op eigen gelegenheid naar Indië reisde om alle zendingsposten te bezoeken. Met groote daadheid is jarenlang op menigen zendingspost aan zoek teruggedacht. Sedert dien heeft freule Caan de gezinnen der zendingen meegeleefd... In lande drong zij sterk aan op een degelijke opleiding, ook van de zendingen-vrouw; en steeds zij haar eigen huis beschikbaar, als iemand om noodig had om een cursus te volgen....

„Er is niemand die haar plaats zal kunnen innemen.”

Verspreide geschriften van Mr. P. H. Fromberg

Zooals wellicht reeds bekend is, ligt het in het nemen van de vereeniging „Chung Hwa Hui” in land, om als blijk van de diepe erkentelijkheid van warme vriendschap die wijlen Mr. P. H. Fromberg de Chinezen in het algemeen en Chung Hwa Hui bijzonder koesterde, zijn geschriften in één gelijken bundel uit te geven. Deze geschriften zijn ter perse.

Het behoeft wel geen betoog — zegt een onzonden prospectus — dat deze verzamelde pennetenen van de hand van den nestor op het gebied der Chinezen-wetgeving, in zijn tijd „de knapste jurist in Indië”, oud-lid van het Hooggerichtshof in Ned.-Indië, of belangstellende tot vraagbaak zal diem wordt op attent gemaakt dat ook geschriften, niet direct de Chinezen betreffende, in het boek opgenomen worden.

Bij intekening (aanvraag te richten tot den heer Ki Ay, arts, Noordeindsplein 2A te Leiden) wordt de prijs f 12.—, na het verschijnen f 15.—.

De Indische Post.

In het Nr. van 15 Aug. schrijft Max Blokzijl lijn over de groote belangstelling welke tegenwoordig allerwege in Duitschland voor Ned.-Indië wordt wekt, eene belangstelling, niet van politieke, maar van commercieelen, doch van zuiver cultureelen aard. Op vele plaatsen worden voordrachten met vervele van door Duitschers opgenomen prachtige films gehouden, welke laatste terecht bewonderd ver uitsteken boven de door Nederlanders vervaardigde films.

Wanneer de schr. er nog o.m. op gewezen heeft het niet bij wetenschappelijke voordrachten en tooningen is gebleven en ook de literatuur zich in mate van ons Indië heeft meester gemaakt, besloot En waarom dat alles? Ik wil voorloopig aannemen dat men in Duitschland nog altijd heimwee naar

VERLOFGANGERS

wanneer U zich in Den Haag vraagt dan eens prijsopgaaf voor **Electriche Artikelen** aan bij:

K. C. CREMER Aert v. d. Goesstraat 10 Den Haag
Telefoon 54325

ZOUTMANSTRAAT 42 DE RENTEKAS ..... 's-GRAVENHAGE

Effecten - Coupons - Rekening-Courant

Spaarkas renteverg. 4 pCt. Safe-Inrichting

heeft en dat omdat men er zelf geen meer bezit, de meene belangstelling uitgaat naar onze mooie eiland- waar men althans de zekerheid heeft vriendelijke omgang te worden.

den verderen inhoud van dit Nr. noteeren we: norwegverbinding Bandoeng-Soemedang-Cheribon plan, door burgemeester Schotman weer ter gebracht). — Rimboeverhalen. — De toestand in Philippijnen (de Filipino's zijn „over-educated“). — over giro-verkeer (hoe in Indië tot een modern verkeer te geraken), door M. A. J. Kelling.

Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.
Werkelijke inhoud van No. 8 (22 Aug.). Het be- richtingsmysterie bij de advocaat (Persea gratissima) pcar, door Ram. — Wortelziekten bij Hevea (De begroting 1926 van Landbouw, Nijver- en Handel in den Volksraad (vervolg). — Sprok- ken uit de buitenlandsche pers. — Amerikaansch taal in de Ned.-Indische rubbercultuur. — Is een belasting op rubber mogelijk? — Natuurlijke

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.
Juli-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdra- De jachtordonnantie van 1924, door H. J. Sody dooi voor verschillende wijzigingen nadat die ordon- een jaar heeft bestaan). — Wortelschimmel in culturen, door H. M. J. Hart (met ill.). — Mieren- adiging in djaticulturen, door T. Altona. — Het verslag van het Boschwezen over de jaren 1921 en door W. Zwart. — Verder de gewone rubrieken: stuur (Boschbescherming en haar zegenrijke ge- — Verdwenen wouden van de Moeria. Enz.). — versprekingen. — Personalialia.

Indisch Militair Tijdschrift.
oud van jaarg. 1925, No. 8. Het psychotechnisch theids-onderzoek voor vliegeniers, door A. E. van os. — Het varen op de Borneorivieren, door W. is. — Eenige gevolgen van de invoering van de op de staatsinrichting van Ned.-Indië (slot), door rstra. — Rapport van de commissie voor de be- ring van den chemischen en bacteriologischen — Oorlog en Marine in den Volksraad. — Uit de

Inter-Ocean.
zoover de inhoud der schitterend geillustreerde betrekking op Indië heeft volgt hier eene op- der titels. Laying the corner stones in Java, by r O. Moe. — Monumental Java, by S. Kalff. — In tie Mid-Java (Djakakarta and Soerakarta).

De Indische Mercur.
39 (25 Sept.). Mededeelingen van het Alg. Proef- van den Landbouw No. 18, besproken door Prof. L. Ruiten. — Nederlandsch-Indisch Landbouw- maat (mededeelingen uit het jaarverslag over — De rubbercultuur in Nederlandsch-Indië. — tsituatie in het Verre Oosten gedurende het eerste al van 1925. — Kultuurberichten. — Kleine eelingen. — Arbeidsverhoudingen (De nieuwe ordonnanties). — Financiële berichten en ver- zomede de overige wekelijksche rubrieken. — d. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Zendingsperiodieken.
mededeelingen. Tijdschr. voor Zen- wetenschap. Deel 69, 3e stuk. Van heiden isten, door Dr. A. C. Kruyt. VII. De aanschou- bij de heidenprediking. — In memoriam Paul Kel- door H. J. Stokking. — Het zendingswerk van h-Zwitserland (1875—1925), door J. Rauws. — De e kontinentale Zendingconferentie, door Dr. rouwer. — Huidige stand van het Zendingswerk Oost Celebes en de arbeidsmogelijkheid aldaar, van der Klift. — Overzicht van het zendings- de Berau-streek (West Nieuw-Guinee) van 1911 zez, door J. Wetstein. — Liturgie voor de Christe- menten in Midden-Celebes, door Dr. A. C. Kruyt. In memoriam Jonkvrouwe H. B. de la Bassacour Caan. acedoniër, Sept. '25. De wordende natio- kerken, door D. Pol. — Soemba. De nieuwe Zen- geschiedenis (1904—1924), door D. K. Wielenga g). — Van mijn uitkijk, door D. Pol.
dingstijdschrift De Opwekker. Juli kantiekeningen op de Inlandsche pers. — De in China als een organisme (slot). — De „An- christen-Inlandsche gemeenten in Batavia's anden, door A. J. Bliet. — P. Penninga, sub- van het Britsch- en Buitenlandsch Bijbelgenoot- 1885—Juni 1925, door L. Tiemersma. — Over het

Het beste adres voor prima kwaliteit
HEREN- en DAMES-SCHOEISEL
NAAR MAAT tegen zeer voordeelige prijzen is
JOHAN HEUTS - 's-GRAVENHAGE
: GROOT HERTOGINNELAAN 260 :
concurrert met de beste huizen uit het Buitenland
WENS PRIMA REPARATIE-INRICHTING

huwelijk der Inlandsche Christenen in de Molukken, door F. H. van de Wetering.
De Banier. 14 Aug. '25. De opleving van den Islam in Djokja.

Economisch-Statistische Berichten.

Het Nr. van 23 Sept. bevat een beschouwing van Ir. E. P. Wellenstein te Weltevreden, getiteld: Het onder- zoek naar den belastingdruk op de inheemsche bevol- king van Ned.-Indië. Zijne beschouwingen betreffen hoofdzakelijk de landrente, waarover hij o.a. opmerkt dat juist in een periode van grooten prijsval en econo- mische moeilijkheden, de druk van deze belasting zeer aanmerkelijk is verzwaaard. Hetgeen nopens oogstop- brengsten en prijsverloop van de daarop volgende jaren bekend is, wettigt geenszins de verwachting, dat een aanmerkelijke verbetering zou zijn ingetreden. Die ver- zwaring krijgt nog meer beteekenis, indien men bedenkt, dat zij niet het gevolg is van een gelijkmatige ver- zwaring over de geheele bebouwde oppervlakte, doch voor een aanmerkelijk gedeelte het resultaat is van her- zieningswerkzaamheden, op ongelijke tijdstippen ver- richt en voor bepaalde arealen van relatief geringe uit- gestrektheid.
Het artikel wordt in een volgend Nr. voortgezet.

Het Tooneel.

De hr. S. Kalff schrijft in de Sept.-afl. over de wajang orang met een tweetal foto's er bij. De stijlvolle, monu- mentale figuren dezer spelers steken wel hoogst merk- vaardig af bij de andere van dit nummer. — (Vaderl.).

„De Klok“.

Verschenen is het eerste nummer van De Klok, half- maandelijksch tijdschrift voor de arbeidende klasse, zooals het zich aankondigt, onder redactie van Soe- wandhie. In een inleidend woord zegt de redactie dat zij „vooropstelt het klasse-bewustzijn van het arbeidende volk, dat zich grondt op haar sociaal-economische voor- waarde, zoo wil zij ook in haar orgaan het groote ver- band welk bestaat tusschen dezen stoffelijken onder- bouw en hare abstract-geestelijken bovenbouw haren lezers duidelijk maken.”

Duidelijk is het ons geenszins (zegt de „Loc.“, aan welk blad het bovenstaande is ontleend). Misschien komt het doordat onzuiver Nederlandsch de voertaal is in dit orgaan der „arbeidende klasse“, maar voorshands lijkt het ons slechts zeer oppervlakkige, door heel jonge en onrijpe studeerenden geschreven en vrij verwarde artikelen te bevatten, een flauwe weerschijn van het streven van sommige studeerenden in Nederland. Wat men denkt te bereiken met een orgaan dat geen „arbeider“ lezen kan en dat „ontwikkelden“ voorloopig snel terzijde zullen leggen, laat zich moeilijk denken.

Suriname.

„De Surinamer“ van 2 Augustus schrijft over de koloniale financiën en is van meening, dat niet gezegd kan worden dat de kolonie er bepaald goed voorstaat. „...„Wij hebben geld noodig. Noch met belasting, noch met bezuiniging komen wij er. Bezuiniging en belasting hebben haar grenzen. En deze — het is meer dan eens officieel verklaard — zijn bereikt.”

Wil men den burger nog zwaarder belasten, men zorge dan eerst dat hij meer verdient. Inkomsten en uitgaven moeten ook bij hem in evenwicht gehouden worden, wil men niet zien, dat hij over den kop ga. En als dit gebeurt, wat heeft de Staat dan met zijn persen bereikt? Bereikt niets, verloren veel, zowel financieel als moreel.

Willen wij op verhaal komen, dan moeten wij an- dere bronnen van inkomsten opsporen. Maar zijn deze te vinden? Wij meenen van wel.

Onlangs is in Nederland een wetsontwerp tot rege- ling van mijnconcessies ingediend. In de Memorie van Antwoord trof ons een zinsnede, welke ons de vraag deed stellen: Waarom doet het Gouvernement niet, wat Nederland met de concessies voor kolonexploita- tie heeft gedaan? De Regeering gaat daar zelf op zoek naar kolen en heeft zij deze aangeboord, dan ver- koopt zij haar „vindingsrecht“ — zoo luidt de term in het ontwerp — aan particulieren. Het spreekt van zelf, dat hier een zoet winstje te behalen is.

Het wil ons voorkomen, dat Nederland ons den weg heeft aangegeven om onzen deplorabelen financiëleen toestand te herstellen en den belastingdruk te vermin- deren.

Het Gouvernement zende zelf expedities uit om b.v. bauxiet op te sporen. Dat dit geen kostbare exploratie vereischt, heeft de ondervinding geleerd. Heeft het nu

W. J. M. SIMONIS'
BEDDEN MAGAZIJN
GROENMARKT 34
TEL. 14420 DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE
LEDIKANTEN - MATRASSEN
= DEKENS =

ONZE „PHOENIX“ MATRASSEN (Gedep.)
OVERTREFFEN ELK ANDER SOORT IN AANGE-
NAME LIGGING EN SOLIDITEIT. HONDERDEN
TEVREDENHEIDSBETUIGINGEN TER INZAGE

BURGERS' FOTOHANDEL
STEENSSTRAAT 84 . ARNHEM.

EN GROS EN DETAIL.

Tropencamera's, 9 x 12, dubbelbodern uitrek, voor platen en filmpacks, hoogfijn gepolijst, zwaar koper beslag, geel leder balg, koperen chassis in étui, dubbel anastigmat, f:4.5 in compur ad f 85.- per stuk.

Prima metalen Tropencamera's, 9 x 12, dubbel bodem uitrek, voor platen en filmpacks, dubbel anastigmat, f:5.4 met 3 chassis in étui ad f 45.- per stuk.

Metalen Tropencamera's, 9 x 12, tandradinstelling E. R. applanat f:7.2 ad f 17.50 per stuk.

Prima Klappcamera's, 9 x 12, met 2 chassis, applanat f:8 ad f 9.75 per stuk.

Filmpack Chassis, 9 x 12, ad f 1.60 per stuk.

Cassetten, 9 x 12, ad 55 cts. per stuk.

Automatische Ontspanner voor moment ad f 3.25 p. st.

Automatische Ontspanner voor tijd en moment f 6.- p. st.

Metaal Stativen, 4-deelig, f 3.50 per stuk, 5-deelig f 4.50 per stuk, 7-deelig f 5.75 per stuk, alle prima koper.

Ledertassen, 9 x 12, krokodilpersing fluweel gevoerd, ad f 5.25 per stuk.

Verder **AGFA Filmpaks en Rollfilms**, etc.
Conditie: 1/2 bij bestelling, 1/2 onder rembours.
Verpakking 3 pCt. der factuurwaarde.
Bij Engrosafname reductie.

HUISBRAND

HAAGSCHE BRANDSTOFFENHANDEL
H. V. BEUSICHEM JR.
THOMSONLAAN 113, h. Valkenboschk., Tel. 36409

INDUSTRIEKOLEN

N.V. „DE GASTRONOOM“
Comestibles en Kruidenierswaren tegen concurrerende prijzen

Goudsbloemlaan 112 - DEN HAAG - Telefoon 32486

Koude in Holland

Bestel Uw Brandstoffen bij de
Handelsvennootschap

1/2 C. BOSMAN & Co.

te Den Haag. U bekomt prima kwaliteiten tegen scherp concurrerende prijzen. Vraagt prijscourant bij aankomst in Holland

Kantoor en Magazijnen:
2e Lulofdwarsstraat 14 (Laakhaven)
TELEFOON 16801 en 32570.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . / 80,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 20,536,861.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.
Schriftelijke en Telegrafische Credieten.
Reiscredietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRAHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

WIELRIJDERS!!

Koopt uw Motoren, Rijwielen & Onderdeelen bij

GEBR. DE KONING

Den Haag, Valkenboschl. 127

Hoofdvertegenwoordiger der

SIMPLEX Rijwielen en Motoren. REPARATIE-INRICHTING

Zendingen naar O. en W. - Vraagt conditiën.

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door goede en voortdurende reclame.

GBRUIK DIT BLAD
VOOR UW

Reclamecampagne.

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Voorrij Zuidoendho

Gunstige Tarieven en Verzekeringsvoorwaarden.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. V. E.

de bauxiet-houdende gronden gevonden, dan verkoope het zijn „vindingsrecht”. Gegadigden zullen er altijd wezen.

Hiermede zijn — het is overbekend — reeds honderd duizenden door particulieren verdiend.

Laat het Gouvernement, hetgeen niet moet zorgen, dat de beurs van enkelen gevuld wordt, maar dat alle burgers wél varen, zich het vindingsrecht van bauxiet voorbehouden. De slechte financiële toestand van land en volk rechtvaardigen dit monopolie ten volle.

Wij zijn overtuigd, dat dit de beste en zekerste, maar ook de gemakkelijkste wijze is om het verbroken financieel evenwicht eenigermate te herstellen. Zoodoende zal men vanzelf allerkrachtigst medewerken tot den economischen opbloei. Deze tocht steunt op het vertrouwen, dat de geldmarkt in een land heeft, en dat vertrouwen hangt bijna uitsluitend van het financieel evenwicht af. De na-oorlogsche geschiedenis van bijna alle Europeesche landen heeft dat ten duidelijkste bewezen.

In verband met bovenstaande beschouwingen vernamen wij met voldoening, dat de expeditie-Stahel beproefde goud- en diamantdelvers zal medenemen. Laten deze arbeiders in dienst van het Gouvernement zijn. En hebben zij het geluk nieuwe goudlagen te ontdekken, of wel diamantvelden te vinden, het Gouvernement handele dan als de Nederlandsche regering en doe iets als hierboven is uiteengezet.”

Tot zoover „De Surinamer”.

Wij gelooven, dat het denkbeeld alle overweging verdient en krijgt het Gouvernement ooit „vindingsrecht” te verkopen, dan bega men daarbij geen blunders als bij de concessie van het bauxiet-terrein Rorac.

In de „N. R. Ct.” van 27 September een interessante bespreking van een artikel in „Anthropos” (Mei-Aug. 1925) over de vlechtmethoden gebruikelijk bij de Karolina (Karaïben) van Suriname, van de hand van Pater Ahlbrinck.

Op de interessante studiën van Pater Ahlbrinck betreffende het leven en de taal der Karaïben hebben wij in dit weekblad meermaals de aandacht gevestigd.

Pater Ahlbrinck had ook de leiding van de Surinaamsche afdeling op de Missie-tentoonstelling te Rome. Men zie daarover „De West-Indische Gids” van Augustus 1925, blz. 173.

De heer Brousseau vertelt opzienbarende dingen over de binnenlanden van Fransch Guiana.

In ons nummer van 15 Januari gaven wij een overzicht van zijn artikel in „La Revue mondiale” van 15 Juni 1924, vertaald in de „Wetenschappelijke Bladen” van November 1924, over „De laatste vrije Inca's”. Wij waren zoo vrij de mededeelingen van den schrijver in twijfel te trekken, en wat de heer G. H. de Goeje daarvan dacht vinden onze lezers in „De West-Indische Gids” van Mei 1925.

In de „Revue mondiale” van 15 Februari 1925 heeft de heer Brousseau het over de Maskillies van Fransch Guiana. De „Wetenschappelijke Bladen” van Juni geven daarvan een vertaling. „Maskillies” zou in de Karaïbische taal beteekenen: kleine boschjesmannen.

„Het zijn dwergen, nog veel kleiner dan de Aka's (pygmeeën) van Afrika. Hunne lengte bedraagt zelden meer dan 1.20 M. Niettegenstaande het geheimzinnige, dat hen omgeeft, is men tegenwoordig genoegzaam op de hoogte van de leefwijze van deze troglodieten, om een nagenoeg juiste beschrijving van hen te kunnen geven. Zij hebben blank vel, voor het grootste gedeelte bedekt met zijdeachtig haar, lichtblauwe oogen en lang, zeer blond hoofdhaar. 's Nachts loopen zij in troepen naakt rond door de oerwouden, aangevoerd door een opperhoofd, dat van tijd tot tijd een wapenkreet of liever een gefluit laat hooren, altijd weer hetzelfde, dat bestaat uit de noten la, si, la, si, la, la, waarop de volgelingen in koor antwoorden. Zoo leggen zij aanmerkelijke afstanden af, zonder eenig spoor na te laten, buitengewoon vlug, zonder een enkelen tak af te breken of te kraken, hoe dicht de bosschen, die zij doortrekken, ook begroeid zijn”.....

.....Zij stelen soms kinderen en brengen die eenige jaren later terug, verstompt, idiot en meestal niet meer in staat om te spreken. Zij stelen ook ijzeren voorwerpen, bij voorkeur hamers en messen.”

De heer Brousseau heeft deze dwergen niet zelf gezien; wat hij vertelt heeft hij van hooren zeggen.

Wij zijn eenigszins sceptisch gestemd ten aanzien van het bestaan dezer Maskillies.

Het slot van het artikel volge hier:

„Door den bijgeloovigen angst, dien zij inboeren ook omdat zij nooit anders dan 's nachts uit die oep holten te voorschijn komen, zijn de Maskillies nog niet officieel bekend. Maar de sporen, die zij ben achtergelaten bij hunne plunderingen der ges, het stelen van kinderen, hetgeen wij hier hebben, hun wapenkreet, gedeeltelijk gefluit, deeltelijk met de menschelijke stem voortgebracht die ik zelf dikwijls heb gehoord, laten niet den sten twijfel aan hun bestaan over.

Ik heb verscheiden malen getracht hen te zien krijgen en te overvallen, maar het is mij nooit gelukt. Zij hadden hun vlugheid op mij voor, maar vooral het feit, dat zij 's nachts zoo goed zien.

Het is een mysterie dat opgehelderd en een wettenschappelijk vraagstuk dat opgelost moet worden.”

Curaçao.

Een droogdok op Curaçao.

De „Amigoe” heeft hierover een hoofdartikel in blad van 8 Aug. 11. Allereerst wijst zij op enkele punten, die op niets uitgelopen zijn.

„In het jaar 1883 werd een plan ontworpen door den Ingenieur Van Doorn voor een vast dok in Schottegat, waarvan de kosten geraamd werden f 990.000. Doch de Koloniale Raad verwierp dat als veel te kostbaar.

Eenigen tijd later werd door den bekenden dernelmenden Amerikaan Smith concessie aangevraagd het maken van een dok, onder voorwaarde rentegarantie door het Bestuur der Kolonie ad over 1½ miljoen gulden gedurende 22 jaar.

Daar destijds reeds op St. Thomas en op de muda-eilanden een dok bestond, vreesde men terz dat het dok geen rente zou opleveren en het werd daarom door den Raad niet ingewilligd, om men van meening was, dat het dok wel een nieu last, maar geen voordeel zou brengen voor de kolon

In 1888 werd door een Nederlandsche firma bij bestuur der kolonie concessie aangevraagd voor oprichting van een droogdok. Deze concessie werd gewilligd, doch in 1890 op het verzoek van de concessionaris weer ingetrokken.”

In die dagen beteekende de stoomvaartbewer nog niet veel.

Nu is dat anders geworden, en wel is de geleidheid om te dokken uitgebreid met een te Colon, to Cabello en Trinidad in de onmiddellijke nabij maar:

Het dok van St. Thomas had al lang een sle naam en is eenigen tijd geleden met een gedokt erin gezonken, kan dus verder geheel buiten besch wing blijven. Ook het dok van Puerto-Cabello is niet meer aan matige eischen, zoodat voor onze tegenwoordig bijna uitsluitend van Colon en Trinidad gebruik wordt gemaakt. En deze dokken zijn bij regel bezet, zoodat een schip nauwelijks aan de kan komen, en nu reeds door de K.W.I.M. overwo wordt om haar West-Indische schepen in Mol laten dokken.”

Dit ligt echter evenmin als New-York en New-News, waar ook dokken zijn, naast de deur.

Als men rekent, dat bij de C. S. M. van de I regeld een der tankbooten uit de vaart is om te ken, voelt men, zegt het blad, dat het nu de vraag meer is, of een dok er moet komen, maar of met kan worden volstaan. Het Koloniaal bestuur kan moeilijk met deze zaak belasten, meent de maar had wel een groote dokmaatschappij in land voor de zaak warm kunnen maken.

En de C. P. I. M.?..... De inkt van den „Amigoe” redacteur was nog maar juist droog, toen „de doo” „Ter voorlichting van het publiek kan worden gedeeld, dat bij Gouvernementsbeschikking van 1sten Augustus 1925 No. 648 aan de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij vergunning werd leend tot het plaatsen van een droogdok in het tegat, ten Westen van het schiereiland Asiento in Oosten van het eilandje van Valentijn.

Bedoeld dok is reeds besteld en zal uiterlijk 1 1926 geheel gereed zijn.

De bedoeling is, dat van dit dok ook andere schepen dan die der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij zullen kunnen gebruik maken.”

's Lands middelen.

Het eerste halfjaar van 1925 overtreft in opbrengst het eerste halfjaar van 1924 met niet minder dan

BIJ VESTIGING

te 's-GRAVENHAGE uit Oost- en West-Indië, is het vertrouwdste adres voor RUND-, KALFS- en VARKENSVLEESCH bij

G. J. VAN 'T RIET

KRANENBURGWEG 91, TELEF. 50854

Apotheek M. L. ADAMA

Buizenhout 111 - DEN HAAG - Telef. 70366
 Allopathische en Homoeopathische Geneesmiddelen
 Verbandstoffen en Ziekverplegingsartikelen.
MINERALE WATEREN
 Binnen- en Buitenlandsche
 Verpakte Geneesmiddelen

VERLOFGANGERS!

Wanneer U zich in Den Haag vestigt, laat dan al uw **Wasch- en Strijkgoed** behandelen bij de

Stoomwasscherij DE KRUYFF,
 NOORDERBEEKSTRAAT 82 — TELEF. 36207

Voor het niet wegraken van goed wordt ingestaan.

N.V. Manufacturenmagazijn HET ANKER

Veenestraat 49 'S-GRAVENHAGE Tel. 12491

Lingeries - Tricotages - Confectie

UITZETTEN voor de Tropen

... en de helft der raming voor 1925 met f 200.000.— In het tweede kwartaal trekken de volgende hogere opbrengsten boven de raming de aandacht: invoerrecht f 42.000.—, accijns op willeerd f 63.000.—, grondbelasting f 5.000.—, verlening bij in-, door- en uitvoer f 6500.—, uitrecht f 11.000.—, posten f 2500.—, draadloze telegrafie f 7.000.—, loodsgelden f 25.000.—; de inkomvermindering daarentegen bracht f 16.000.— beneden de raming op.

Scheepvaart.

In de eerste helft van 1925 werden uitgeklaard: 1232 stoomschepen, metende 6.264.705 (3.487.434) ton en 780 (843) zeilschepen, metende 167.235 (172) M³. netto. De tusschen haakjes geplaatste cijfers zijn die van het overeenkomstig tijdvak in 1924.

De tankvloot van de Isla.

In juli maakte de tankvloot van de Isla in de eerste helft 21 reizen en in de laatste helft 44 reizen. In augustus, schrijft de „Amigoe”, heeft zich het olie-transport weer nagenoeg geheel hersteld op het niveau van februari en maart. Er waren zelfs dagen, dat er geen uitgingen.

Een nieuwe vliegverbinding.

De week was hier op ons eiland een Amerikaan, heer Schlaet, belast om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om een vliegverbinding tot stand te brengen met Amerikaanse watervliegtuigen voor het vervoer van 12 personen tusschen La Curaçao en Maracaibo. Aangezien de stoomverbinding tusschen Maracaibo en Curaçao steeds overbroken is, moet zulk een vliegverbinding zeker wel van slaagen hebben.

Men gelooven, dat alles in deze afhangt van de Regering van Venezuela, n.l. of deze wel genegen is de opening van zulk een vliegdiens toestemming te verlenen. Ook de Scadta wacht daarop nog tevens. (Amigoe van 22 Aug. '25).

Geschiedkundige sprokkelingen.

De eerste grondslagen van Oranjestad op Aruba. Journal 1 October 1822:

... van dien tijd tot tijd, rekwesten aan ons zijn oververd om vergunning te bekomen tot het opbouwen van huizen aan de paardebaai op het eiland zoo dat het niet onwaarschijnlijk is dat er na dien tijd een wel geregeld dorp ter gemelde plaats kunnen zijn.

... vermits het noodig is dat er orde en regelmatigheid in de plaatsing der huizen of gebouwen worden genomen, opdat dezelve niet, van elkander verdedigd op eene verwarde manier worden aangebouwd; ook wel integendeel dat de huizen op reijen aangebouwd ten einde daardoor geschikte wegen en wegen te doen ontstaan, en aldus een wel geregeld dorp worde gesticht.

... goedgevonden en verstaan den Commandeur des eilands Aruba, bij extract dezes, met onze vorenstaande beveling bekend te maken en voorts aanteschrijven dat aan onze bedoeling worde voldaan, zorgende dat de localen tot den opbouw van huizen met overleg worden gekozen en toegewezen de genen dewelke daartoe vergunning van ons hebben verkregen.”

Luit den Verrèn Vreemde.

Mossoel, en geen einde.

... Raad van den Volkenbond heeft Maandag 28 September een commissaris van onderzoek benoemd, die naar Mossoel, het grensgebied tusschen Turkije en Irak zal begeven, in verband met de beschuldiging door Engeland en Turkije wederkeerig bijgevoerd over machtsmisbruiken, grensschendingen, onrechtvaardige behandeling van onderdanen, enz.

... Roesjdi Bey, de Turksche minister van buitenlandse zaken, had vóór zijn vertrek uit Genève, op 25 September, de kennis gegeven, dat er bij de Turksche regering bezwaar tegen bestaat contróle van een vreemde commissie toe te staan benoorden de z.g.n. lijn van Mossoel, d.i. in het gebied waar Turkije volkomen soevereiniteit wenst te blijven.

... diplomatie van een staat, die, zooals Engeland in de laatste jaren niet vechten wil, moet naar middelen zoeken om een zaak op de lange baan te schuiven als zij besef heeft, dat op een bevredigende schikking in

minnelijk overleg eigenlijk geen kans bestaat. Voor haar wordt dan ook waar, wat voor den strateeg geschreven is: De krijgsman wint al veel, al wint hij niet dan tijd.

Hierin moet de verklaring worden gezocht van het eindeloos gesol in de Mossoel-kwestie. Wij waren geen scherpzenners, uitstekende boven de massa van kortzichtigen, toen wij 3 jaren geleden voorspelden, dat het naar een commissie verwijzen van die kwestie door de Lausanne-conferentie geen oplossing zou brengen, aangezien de regeering te Angora zou blijven bij haar stelling: „Turkije alles waar 't om vraagt, of anders erom vechten”. Door het destijds overdragen van de beslissing aan den Volkenbond, die eerst weer zou moeten worden voorgelicht door een gemengde commissie, welke, in Mossoel, ter plaatse een onderzoek zou instellen, om dan binnen 3 jaren met een voorstel te komen, zou tijd gewonnen worden. Dit uitstel had voor Groot-Britannië, mandaathouder over Irak, het land dat met Turkije over Mossoel in geschil is, ook nog 't aanlokkelijke, dat tevens werd bepaald, dat 't gebied, volgens een aangenomen lijn, in afwachting van de beslissing, meereendeels tot het Britsche mandaatland zou worden gerekend.

Er was ook weer geen bij uitstek scherpe blik noodig, om de eindelijke uitkomst niet te verwachten van het rapport door die Volkenbondcommissie uitgebracht. Dit is minder, toen dit rapport, zooals wij hier eerder al ter sprake brachten, Turkije rechten op het vilajet Mossoel toekende, maar van oordeel bleek, dat Turkije van deze rechten afstand behoort te doen op grond van strategische en economische overwegingen, volgens welke het landschap aan Irak behoort te worden toegewezen. Het was niet te verwachten, dat de Volkenbondsråd en de Volkenbondvergadering aan dit rapport genoeg houvast zouden hebben om tot een besluit te komen. De diplomatie deed echter alsof zij dit wel verwachtte. De Volkenbondsråd riep eerst nog een nieuwe commissie van advies van 3 leden in het leven. Hierdoor niet wijzer gemaakt, gold 't nu meer deze vraag: „hoe zal men een aanneembaar middel tot vernieuwd uitstel vinden?”, danwel deze: „zou er een dadelijke oplossing te vinden zijn?” De verlengde omweg, die geen uitweg kan zijn, is gevonden.

Na 3 jaren werkens is de Volkenbondsråd tot de conclusie gekomen, dat hij eigenlijk niet weet, wat van hem gevraagd is: een advies of een scheidsrechtelijke uitspraak? En dan, indien dit laatste bedoeld mocht zijn, moet de uitspraak dan, om bindend te zijn, met algemeene stemmen genomen zijn, of is meerderheid van stemmen beslissend? Deze twee vragen zijn nu voorgelegd aan het Internationaal gerechtshof te 's-Gravenhage, dat 22 October voor deze zaak zitting neemt. Middelerwijl zullen de Volkenbondsråd en de onlangs ingestelde commissie van 3 voortgaan met de studie van alles wat betrekking heeft op de Mossoel-kwestie zelf.

Ernst of kortswijl? Ernst om de kortswijl. Wat het eerste punt betreft, had de Volkenbondsråd zich dadelijk bij 't ontvangen van zijn opdracht tot de lastgevers van Lausanne, of tot het Internationaal hof kunnen wenden, in stede van hiermede te wachten tot na volbracht onderzoek en totdat Angora de twijfel opperde. Voor het tweede punt was, vóórdat het verzoek de rechters in Den Haag kon bereiken, reeds uitgemaakt, dat hun oordeel niet als een beslissing zal gelden. Mag al verwacht worden dat de Volkenbondsråd het advies van het Hof tot zijn eigen opvatting zal maken, hoewel dit niet als een paal boven water staat, Turkije heeft zich dadelijk en uitdrukkelijk geheel vrij gesteld tegenover het oordeel van het Hof en daarmede ook tegenover een eventueel besluit van den Raad. 't Acht zich t. d. ook niet door de overeenkomst van Lausanne gebonden; en mocht men 't goed recht van Angora in dit opzicht hebben kunnen betwisten, nu de Volkenbondsråd zelf erkend heeft t. d. in twijfel te verkeeren, hierom immers roept hij 't oordeel van het Hof in, kan men Angora het recht bezwaarlijk ontzeggen van deze opvatting te hebben. En Angora heeft niet gevraagd om, is zelfs niet gekend in, het inroepen van een oordeel van het Hof. Turkije is geen lid van den Volkenbond, hierdoor is 't ook niet gebonden door eenig artikel van het Volkenbondsverdrag.

Engeland, dat geen bezwaar had geopperd tegen een arbitrale uitspraak van den Raad, heeft zich nu ook alle vrijheid voorbehouden.

Is twijfel gerechtigd of het Hof en de Raad onder deze omstandigheden genegen zullen zijn tot een uitspraak te komen, aan het eventueel toch te nemen Raadsbesluit kan bij voorbaat al niet veel praktische waarde toegekend worden. Over middelen om de uitvoering van een dergelijk besluit kracht bij te zetten beschikt de Volkenbond niet. En beide partijen hebben

Les extrêmes se touchent

Een courantendrukkerij is een inrichting waar in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijk kwantum werk moet worden gemaakt. Personeel en machines zijn daarop speciaal ingesteld. Snelheid is hoofdzak; kwaliteit een, zij het dan voorname, bijzaak.

Een kunst-drukkerij is juist het omgekeerde. Daar is de afwerking hoofdzak en te veel haast zou ten nadeele van het werk komen. Ook daar zijn personeel en machines speciaal op zulk werk berekend.

De meeste drukkerijen leggen zich óf op het een, óf op het ander toe, omdat het lastig is, zich op twee zoo uiteenlopende soorten van werk te specialiseeren.

L'exception confirme la loi

Dat ziet men aan onze Drukkerij, die op haar rotatiepersen couranten en tijdschriften snel en in groote oplagen vervaardigt, doch wier snelpersen kunstproducten leveren als „Ned. Indië Oud en Nieuw”, „Het Huis Oud en Nieuw”, Oedaya (Opgang) enz. Natuurlijk vervaardigen wij ook het middenklasse-werk, hetz. g. Handelsdrukkerij en wij beroemen er ons op, dat ons werk door geen onzer collega's kan worden overtroffen.

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
 DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

UTRECHT.

Stichtsch Bouw- en Woningbureau
 Stationsplein - ZEIST - Telefoon 81

Ontwerpen en Uitvoeren van plannen voor Landhuizen en Villa's, enz. enz.

Aankoop, Verkoop en Verhuren van vaste goederen en gemeubileerde percelen.

Directeur: P. A. EBELING, Architect

NIEUW PARIJS

Langestraat 35 - AMERSFOORT - Tel. 308

Luxe- en Huishoudelijke Artikelen

Glas-, Porcelain-, Aardewerk

SPEELGOED

Uitgebreide sortering tegen scherp concurrerende prijzen.

HET ADRES voor H.H. Leden van „Oost en West”

WED. J. LOHMANN

SCHOOLVEREENIGING „AGATHA SNELLEN”

Ogericht 1898. - Zuilenstraat 7, Utrecht

Lagere School (jongens en meisjes van 6—12 jaar): op-leiding H. B. S. en Gymnasium.

Vijf Vervolgklassen voor meisjes van 12—18 jaar uit den beschaafden stand. Voor zeer goede tehuizen kan worden gezorgd. Inlichtingen en prospectus bij den Directeur, den Heer G. F. VRIJBURG.

Het Bestuur,

Dr. J. VAN DER BILT, Voorzitter.
 H. WALLER, geb. PIERSON, Secr.

MAGASIN DE NOUVEAUTE'S
 v.h. Gebr. LEVIJ
 Hofstraat 144 - APELDOORN - Tel. 162

JAMES- EN KINDERCONFECTIE
 MODE-ARTIKELN - LINGERIE
 HOEDEN, enz.

Willem v. d. Waals

HEERENKAPPER — v/h Chef van de Firma JUSTMAN JACOB IEPLAAN, hoek Populierstraat No. 2 — Telefoon 31168
GEVESVIGD SEDERT 1916

VOLGENS DE MEEST MODERNE EISCHEN INGERICHTE

Heeren Kapsalon

Groote Collectie PARFUMERIËN en TOILETARTIKELN teeren zeer concurrerende prijzen

VOETLIJDERS

Onze SPECIALE modellen
SCHOEISEL

voor zeer gevoelige en,
afwijkende voeten

en onze... behandeling

VOETHULPMIDDELEN
kunnen ook U helpen

D. HESS & Z

Heerenstraat 12B, Den Haag

Vraagt gratis Brochure.

ZUID-HOLLANDSCHE BRANDSTOFFENHANDEL

Firma J. KUIJER

Levering
van uitsluitend prima
Brandstoffen

Daguerrestraat 12-14 Den Haag

(voormalige Brandweerkazerne)

Telefoon 35659

HERMAN MIDDENDORP

HET ZWARTE VENSTER

MET BANDVERSIERING VAN JOH. L. TER VEER.

Ingenaaid f 3.25, gebonden f 4.50.

„... Middendorp heeft den waren toon getroffen. Nergens hindert ons een valsch geluid. Hij is noch sentimenteel, noch stoort ons een te realistische uitweiding of noodeloze mooi-schrijverij.”

Frits Lapidoth in *De Nieuwe Courant*.

„... Hoe dan ook, dit boek van Herman Middendorp is moeilijk te vergelijken met de hedendaagsche literaire verschijningen. Het is geen psychologische roman, gelukkig niet, en het is, wat zuiverheid van geest betreft, bijna niet aan te nemen als een schepping van dezen tijd”.

Johan Koning in *De Indische Courant*.

Uitgave v. d. N.V. „ADI POESTAKA”, Den Haag

In fijne Lederwaren en Reisartikelen

Atelier voor alle voorkomende reparatie

's-Gravenhaagsche Brandstoffenhandel Firma M. EGG & ZOON

ELSSTRAAT 24 Anno 1896 Telefoon 34843
Postgiro 53650

UW aangewezen adres voor de levering van uitsluitend **DE BESTE BRANDSTOFFEN** tegen billijken prijs. — Leverancier van „Oost en West”

zich los verklaard van de verplichting om het besluit te eerbiedigen.

Alles onzeker! Zelfs wanneer beide partijen geduldige toeschouwers bleven bij de rustige afwikkeling van het lange proces. Maar de gebeurtenissen van de laatste weken hebben den loop der dingen in een gansch andere richting geleid.

Ook ten opzichte hiervan zijn wij geen zieners geweest bij bijzondere genade. Toen wij schreven dat 't volstrekt niet onwaarschijnlijk was dat Turkije door daden zijn ongeduld zou tonen, drukten wij slechts uit wat velen vreesden. Alleen de diplomaten mochten dit niet verwachten.

De wijze waarop Turkije sedert is opgetreden tegenover de Christenen-bewoners in het grensgebied van Mosoel is in geen enkel opzicht te verschoonen. Als 't waar is dat het een troepenmacht nabij de grens samen-trekt als bedreiging voor actief ingrijpen, is dit ook in strijd met het gevraagde vertrouwen. Een en ander ver-wikkelt de zaken te meer. De neiging om eenig gebied waar Christenen wonen aan Turkije toe te wijzen, moet aan ieder ontnomen worden, die op de eindbeslissing eenigen invloed kan uitoefenen. De bedreiging doet voelen, hoe Turkije zich zal stellen tegenover een eventuele uitspraak, welke niet naar zijn zin is.

Slim, volgens de methode der Sowjets, verdedigt het zich in hofdzak door een tegenaanval, het slingert Engeland verwijten naar het hoofd.

Zoo is er een nieuw Mosoel-geding in 't nog niet op-geloste geschoven.

Terwijl de Volkenbondsraad, met naast zich een commissie van 3, nog over de oude kwestie delibereert, terwijl het Haagsche Hof zich in een Mosoel-kwestie verdiept, is weer een nieuwe Volkenbondscommissaris benoemd om ter plaatse de nieuwe gestalte te gaan bestudeeren. De Estlandsche generaal Laidoner zal deze vertegenwoordiger zijn. Waarschijnlijk zullen beide partijen nu weer wat inbinden.

De regering te Angora onder leiding van Kemal Pacha, houdt echter voet bij stuk: „hier met datgeen wat wij van Mosoel vragen, of anders er om vechten”.

Mag men tegenover dit volharder nu zuchten over de onmacht der Westersche diplomatie? Men vergeet niet dat Turkije heel onprettige herinneringen heeft aan de wijze waarop de Westersche diplomaten dok-terden bij het bed van den zieken man te Constanti-nopel, en dat dit Kemal Pacha als een veelzeggende waarschuwing voor den geest staat, waar vreemden invloed willen uitoefenen over Turkije. Bedenkt men dan dat de diplomatie de bloedige ontkenning van het Mosoel-conflict, dank zij de Volkenbondsbemiddeling, nu al 3 jaren heeft weten te voorkomen, dan is dit op zich zelf al een succes. Wij gelooven, o. z., niet aan de moge-lijkheid om de kwestie in vreedzaam geding tot een op-losing te brengen en het uitdrijven der Christenen uit de Turksche strook wijst weer op de onwaarschijnlijkheden hiervan, maar met en door oorlog zou dit niet ten goede gekeerd worden, zoodat het op de lange baan schuiven in dit geval nog niet zoo'n slechte staatkunde lijkt.

Internationale koloniale tentoonstelling te Parijs in 1928.

De Fransche regering heeft besloten de koloniale-tentoonstelling te Parijs in 1928 te houden en haar niet, zooals eerst aangekondigd was, te maken tot eene *interallieë*, maar tot eene *internationale*. Nederland zorge voor een waardige vertegenwoordiging en een praktische reclame.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

NAAR DE HISTORISCHE TENTOONSTELLING IN AMSTERDAM, OP VRIJDAG 25 SEPT. 1925.

Toen ik Vrijdagochtend om zeven uur opstond om op tijd het uitgelezen gezelschap van Oost en West afd. Amersfoort naar Amsterdam te begeleiden, dacht ik; wat is het toch dom om zoo iets op een Vrijdag te stellen, want het regende dat het goot, en de lucht was dik en zwaar, factoren uiterst belemmerend om den band tusschen Oost en West te versterken, welk nobel streven ook weer dezen dag onze ernstigste bedoeling was.

Maar toen wij om kwart voor negen op het Stationsplein te Amersfoort verzameld waren, waar de prachtige kop van de noot genoeg te waardeeren Oldenbarnevelt ons bemoedigend aankeek, had de regen opgehouden en maakte de zon reeds allures, om ons niet meer door zijn afwezigheid te herinneren, dat wij eenige

J. J. HOLTZAPFEL - Juwelier

Thomsonaan 112 - DEN HAAG - Tel. 334

TAFELGEREI IN GERROWÉ ALPACCA

... en GERROWÉ SILVER-PLATE

Speciaal geschikt voor Indië

Bezoekt zonder eenige verplichting ons

duizenden kilometers uit onze geliefde Oost ver-
waren.

In het Station stonden onze gereserveerde gereed in den sneltrein naar Amsterdam. Houd den Stationschef van Amersfoort, die steeds met veelvuldige werkzaamheden bovendien nog lijk zorgt dat alles in orde is wanneer men gezelschapsbiljet een ndergelijke tocht onder-
De financieele commissie van de historische stelling had ons als leden van Oost en West per entreekaarten geleverd, zoodat de geheele sie ook door de reductie op de treinprijzen, meer heeft gekost dan f 2.50 per persoon.

De Historische tentoonstelling ondergebracht Rijksmuseum en het Stedelijk Museum was zeer wekkend.

Wat interessant vonden wij het, daar het Partij-
boek te doorbladeren van de Oost-Indische-Comp-
en daarna dat van de West-Indische idem.

Wat aardig daar consumenten aan te treffen het zeilschip 't Huys te Nieuwbrug uit den tijd Oost-Indische Compagnie. Met 16.000 balen witte aan boord. Onwillekeurig vraagt men zich af, bleef al die peper?

Onze aandacht viel ook op een Octrooi aan de Indische Compagnie voor den alleenhandel 20 1602.

En dan het grootboek Wisselbank 1713 bevattende girorekening van John Law. Dit had nu wel niet Indië te maken toch indirect weer wel.

En dan de prachtige schilderstukken tijdelijk staan voor deze beroemde tentoonstelling.

Om niet te veel plaats in te nemen vertel ik alleen b.v. van de prachtige Rembrandt tijdelijk het Louvre in Parijs afgestaan getiteld: Consul Maximus. Wat een prachtige voorstelling van jeugdigen consul met dat meisjesgezicht te schoone man van achttien jaar met hoogsmoedwaande hept, die om luister bij te zetten aan zijn verschijn-
zijn ouden vader gelastte het paard dat hij zeg-
rend bereed, bij de teugels te geleiden.

Onze dames vonden bijzonder aardig de Kraam-
mer uit de zeventiende eeuw. De kraamvrouw
prachtig ouderwetsch bed met zware gordijnen
kraamheer in een chambercloack met slaapp-
naast gezeten, met de zegenvierende uitdrukking
zijn nieuwe positie als jonge vader.

De min met het kind en een vrouw er achter-
gelijke vrije kostbare kleding completeerde de
dige voorstelling. De dames konden niet uitmaken
deze vrouw moest voorstellen.

Voor een baker was zij te kostbaar gekleed
geheele houding en lieve trekken deed denken
schoonmoeder. Maar waar was dan de baker?

Na bezichtiging van het Rijksmuseum gingen
lunchen in Parkzicht, en vandaar door het Van
naar het Stedelijk Museum, na nog even een be-
hebben gebracht aan den grootsten dichter van
land die met de pen in de hand zit afgebeeld
de schoone rijmen zijn gevlooid die wij allen
hebben.

Ten slotte hadden wij nog even tijd om wat te
kelen in de Kalverstraat. Bijenkorven schoot er
want wij moesten nog even tea'en bij Winkels en
oogenblik hebben om onze indrukken te verwerken
In Amsterdam stonden de gereserveerde coupes
gereked, en in erholene stimmung keerde Oost en
weer naar Amersfoort terug.

E. ROODHUYZEN

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op Zaterdag
October e.k., in Café Central te Utrecht (Jaar-
gebouw), des v.m. ten 11 ure.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 14 Mei '25, No. 20).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op
diezelfde inrichting, des-n.m. te 1.30 uur.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 28 Mei '24, No. 22).
3. Jaarverslag. Rekening en Verantwoording

Garage JANSEN, Wassenaarseweg 135

135 Rijksweg 135

Tel. KIEVIT (Haag) 562

Service and Filling Station

L. DEBIJE : DEN HAAG
 Veimarstraat 171 A en B Telefoon 35391
IJzerwaren, Gereedschappen
 voor Vaklieden - Amateurs
 verzending naar de Tropen onder garantie

rapport der Verificatie-Commissie en Begroting 1925. (Zie K. W. van 26 Maart en 2 April '25, Nos. 13 en 14).
 Verificatie-Commissie van Verificatie. Rekening en verantwoording 1925.
 Verzekering vacatures H.B.
 Gemeene besprekingen.
 Plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
 Aanvraag en sluiting.
 Na afloop der Algemeene Vergadering, ongeveer 10 uur, zal door den Heer Prof. Went de Suriname-film demonstreerd worden, alsmede een film over Oost-Indië.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van het Informatie-Bureau:

UIT INDIË AANGEKOMEN AMBTENAREN MET VERLOF.
 Knaap, Hoofd van het kantoor voor de bestuurszaken der Buitengewesten, 's-Gravenhage, Buys Balstraat 98.
 M. C. L. Welter, onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. O., Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 297.
 Th. J. W. Veenstra, onderwijzeres 3e kl. bij het E. L. O., 's-Gravenhage, Prins Mauritslaan 28.
 E. Donkel, ingenieur 1e kl. bij den Waterstaat 's-Lands B. O. W., Amsterdam, Anna Vondelstr. 8.
 Berhardt, douane-commies bij den dienst der Inl. en Acc., 's-Gravenhage, Restaurant Schons, Gelinckstraat 135.
 van der Sande, onderwijzeres 2e kl. bij de Openb. Chin. school te Bandjermasin, Breda (Teterink), Ginnekeweg 110.
 F. Duurvoort, landrichter te Ngandjoek, Amsterdam, Graaf Florisstraat 25h.
 van Vloten, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat 's-Lands B.O.W., 's-Gravenhage, p/a Prof. Cartier Alting, v. Hoornbeekstraat 15.
 Maurenbrecher, controleur bij het B. B., 's-Gravenhage, p/a Mevr. Vogelesang, van Blankenourgstraat 175.
 Coesel, administrateur bij den magazijndienst der 's-Gravenhage, van Brakelstraat 103.
 van Mook, controleur 1e kl. bij het B. B., 's-Gravenhage, Hotel de Zalm.
 A. van der Mull, commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Arnhem, Rijnkade 74.
 C. Paulus, hoofdcommies bij het Departement van Gouvernementsbedrijven, 's-Gravenhage, Van Gastraat 8.
 Scheltema, controleur 1e kl. bij het B. B., 's-Gravenhage, Adelheidstraat 164.

Utzending voor den NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 'S LANDS DIENST IN CURAÇAO.

de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot uitzending.
 Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen dienst:
 onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in bezit der hoofdakte;
 onderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
 leraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig diploma);
 electrotechnisch ingenieur bij den dienst voor licht en electriciteit;
 electrotechnisch ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst;
 leraar (met ervaring);
 leraar van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).
 Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
 onderwijzer bij het openbaar onderwijs, bevoegd tot geven van onderwijs in wiskunde.
 die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot de ambtelijke van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeling, onderafdeling A. B. de betrekkingen genoemd onder 1°, a t/m f), 2de afdeling (voor de betrekking onder 1°, g) en 3de afdeling (voor de betrekking onder 2°).

INDIE.

Beschaafd Meisje 31 jaar, (Hongaarsche) Hollandsch en Duitsch sprekend, zoekt plaatsing in Indië als

HUISHOUDSTER,

hulp in de huishouding of bij kleine kinderen. Kan naaien, koken enz. Beste ref. 28 L.
 Brieven aan E. MINDUM, Koninginneweg 2, WASSENAAR.

Mutaties van 23 tot 30 Sept.

Nieuwe Leden:

G. C. van den Wall Bake, Directeur N. V. Javasche Houthandel-Mijen, Amsterdam, Heerengracht 272. f 5.
 Firma Arn. Otto Meyer, Amsterdam, Heerengr. 256. f 10.
 Mevr. G. E. Spijker-Marlof, Amsterdam, Sarpathiestraat 7. f 5.
 Mevr. Wed. Mr Th. G. Dentz van Schaick-Marlof, Amsterdam, Frederiksplein 48-50. f 5.
 C. J. M. van den Heuvel, Amsterdam, Utrechtsche Straat 123. f 5.
 Mevr. B. Dozy, Haarlem, Wagenweg 19. f 5.
 J. Cohen Tervaart, Overveen, Julianalaan 251. f 5. (Afd. Haarlem).
 Douair. Baronesse de Kock, Den Haag, Alexanderstraat 18. f 5.
 F. A. van Duyvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur Waterstaat O.-I., Den Haag, Obrechtstraat 448. f 5.
 Mevr. Wed. J. H. van Veen-Paarhuis, Wassenaar, Rijksweg 59c. f 5.
 J. Jongejans, Controleur B.B. te Pariaman (S.W.K.). f 5.

Afschrijven:

Prof. Dr. E. D. Wiersma, Groningen, Steentilkade 13.

Adresveranderingen:

F. van den Elst, Indoloog, Leiden, Hoogewoerd, van: 53 naar: 123.
 L. A. Emanuel, Indoloog, Leiden, van: Heerenstraat 18 naar: Zoeterwoudscheweg 5.
 M. A. Los, Indoloog, Leiden, van: Rijnkade 8 naar: Wasstraat 6.
 N. de Man, Indoloog, van: Delft naar: Leiden, Hoogewoerd 42a. f 2.50.
 D. van Wijk, Adm. Ambt. B. B., van: Leiden, Apothekersdijk 11 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
 Jhr. L. W. Strick van Linschoten, van: Bussum naar: Amsterdam, Valeriusplein 5. f 5.
 C. J. Evers, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Amsterdam, Sarpathiestraat 133 naar: Hilversum, van Ostede- laan 12.
 H. A. Haas, Nijmegen, van: Slichtenhorststraat 15 naar: Lindenlaan 10.
 J. J. Fraser, oud-Resident van Banka, van: Pangkal- Pinang naar: Breda, Mauritsstraat 30. f 5. (tijdelijk adres).
 J. B. Hartelust, Ass.-Resident, van: Djember naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 105. f 5.
 C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Voorburg, Konin- ginnelaan 19, naar: Scheveningen, Badhuisweg 18.
 G. Schutte Raaff, van: Den Haag, Haagweg 38, naar: Rijkswijk (Z.-H.), Haagweg 38, p/a W. W. Hooreman.
 P. E. Weidemann, Den Haag, van: Zoutmanstraat 62 naar: Sweelinckstraat 172.
 Ch. P. J. Blok, oud-Ass.-Resident, Den Haag, De Rie- merstraat, van: 8 naar: 6.
 H. M. Lublink Weddik, Ass.-Resident, Den Haag, van: Obrechtstraat 501 naar: Groot Hertoginnelaan 218.
 J. A. J. Vermaat, Hoofdambtenaar S.S., O.-I., Den Haag, van: Azaleastraat 15 naar: Beeklaan 311.
 Mevr. Wed. A. W. F. Niemann-Pinedo, Den Haag, van: Vivienstraat 30 naar: villa „Frisia”, Van Stolkweg 13.
 Internationaal Verkeersbureau, Den Haag, van: Noord- einde 31 naar: Hoogstraat 21.
 Ir. C. A. E. van Leeuwen, oud-Hoofdingenieur Water- staat O.-I., van: Den Haag, Acaciastraat 152, naar: Putten (Gld.), Pension „Langensari”. f 5.
 M. C. Roos van Raadhoven, oud-Resident, van: Den Haag, Statenlaan 100, naar: Meran, villa „West End”. f 5.
 A. F. Borren, Kapitein der Politietroepen, van: Sche- veningen, Gentschestraat 102, naar: Curaçao. f 5.
 A. F. H. P. van Asperen, Controleur Opiumregie, van: Den Haag, Zoutmanstraat 61, naar: Weltevreden, Hoofdbureau Opiumregie.
 W. van Heusden, Commissionair in Effecten, van: Den Haag, Prins Mauritsplein 4 naar: Batavia, Kali Besar West.
 M. A. Bouman, Controleur B.B., thans te Djenepono (Zuid-Celebes).
 S. Kortleven, Ass.-Controleur B.B., van: Kota Mobagoe naar: Tolitoli (res. Menado).
 A. J. C. van der Kuyt, Kapitein Militaire Administra- tie, thans Administrateur van het Militair Hospitaal te Mageiang.

CASSA MARIS

Bedden- en Meubelmagazijn
 NEPTUNUSSTRAAT 76-78
 DEN HAAG

Vakkundig Reparatie-Atelier

voor Stoffeederij,
 Bedden, Matrassen en Markiezen

E. J. VAN WESSEL

FREDERIK HENDRIKLAAN 68-70

VLEESCHHOUWERIJ

RUND-, KALFS-, VARKENS- EN LAMSVLEESCH

FABRIEK VAN TOEBEREIDE WORST- EN
 VLEESCHWAREN. UITSLUITEND 1e KWALITEIT
 INLANDSCH VLEESCH

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
 Dagelijksche bezorging in Den Haag en Omstreken.
 Prompte en vlugge bediening.

TELEF. 53634 (3 lijnen) -:- DEN HAAG.

Fa v. ASMA VAN DONGEN

Lood-, Zink- en Sanitaire Werken

Toonkamer

Edisonstr. 142 Tel. 33314
 DEN HAAG

C. H. ERNENS, Kleermaker

Valeriusstraat h. Danckertstr., Den Haag
 Telefoon 34836

bericht de ontvangst der nieuwste
**Engelsche en
 Schotsche Stoffen**

voor het Winterseizoen.
Matige prijzen. Prima uitvoering.
 Tevens gelegenheid voor veranderen en
 oppersen uwer garderobe.

CITY THEATER

Veenestraat - DEN HAAG - Tel. 15454

Van Vrijdag 2 Oct. t/m. 8 Oct. 1925
CHARLIE CHAPLIN

Eerste groot dramatisch filmproduct

De Publieke Opinie

met in de hoofdrollen: EDNA PURVIANCE, ADOLPHE
 MENJOU, CARL MILLER
 Op het Tooneel: COBA KINSBERGEN in
 haar repertoire

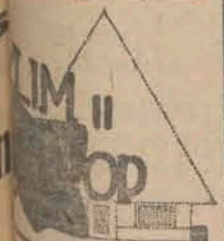
Als extra attractie:
THE CRONING BROTHERS SKATING ACT

Bouw-, Woning- en Adviesbureau „KLIMOP”
 Klimophof 13 - 's-Gravenhage - Tel. 35739

Directie: L. v. d. BROEK STEPH. CLAUS

Adviseerend Architect: Ir. J. H. v. d. BROEK, Bouwkundig Ingenieur

Adviseeren, Bouwen, Administreeren, Koop- en Verkoop, Huur- en Verhuur
 van Grond, Huizen en Woningen, Assurantiën, Hypotheek
WENDT U TOT ONS - U KRIJGT GRATIS ADVIES

G. J. R. VAN DER GAAG & Zoon
 GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
 VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ.,
 UIT DE PLATEELBAKKERIJ
 „ZUID-HOLLAND" TE GOUDA
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
 Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
 Suezkade 122b DEN HAAG Tel. 33472
 ...DE FIJNSTE...
JAVA-THEE
 PER POND f1.85

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 12593 - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN. ENZ.
 BALARTIKELN.

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN
 doet verstandige dingen.
 Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie, kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.
 Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukkerwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.
 Ook zijn reclamedrukkerwerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat slecht reclamedrukkerwerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn. Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.
 Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag:

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
 DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

G. NINABER VAN EIJBEN :: 'S-GRAVENHAGE
 FREDERIK HENDRIKLAAN 101
 KRISTAL, GLAS, PORSELEIN, AARDEWERK, STAALWAREN
 (RICH. ABR. HERDER) SILVER PLATE EN NIKKEL ARTIKELN,
 THEEBLADEN, PYREX (VUURVAST GLAS), LUXE GEBRUIKSARTIKELN
 VERZENDING NAAR OOST EN WEST ONDER GARANTIE VAN GAVE OVERKOMST

Vereeniging „OOST en WEST"
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen. **INFORMATIE-BUREAU** ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied van personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting worden zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indien bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetreft willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Oost- en West-Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Heer J. Franco Mendes—Calrsch en L. Kappeljine van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk) Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkriften en Vooruitzichten.
  - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (Thans in revisie). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. X. De Ambtenaar bij den Post, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.**
Serie I. - No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel. 2. Indische toestanden gezien door een inlander. 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland. 4. Sarikat-Islam. 5. De Sulkernijverheid in Nederlandsch-Indië. 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java. 7. Denkbeelden der Inlanders van onze Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten. 8. De Europeesche vrouw in Indië. 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging. 10. Over de Kolonie Suriname.	Serie II. - No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië. 2. Het Javaansch tooneel. 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië. 4. De theecultuur op Java. 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. 6. Een doode taal in Indië. 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java. 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië. 9. De Javaan gelijk-bij schijnt en is. 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.
 tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
 Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Zeebaboe's en Jongens
 beschikbaar.
 Te bevragen in „PERSINGGAHAN"
 Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
 van Boetselaerlaan 2 DEN HAAG Tel. 5024